

Hea klient!

Aasta 2005 jääb enamusele meelde palju kõlapinda leidnud uute lautade avamisega. Jõudluskontrolli Keskusele on 2005. aastat meenutades peamisteks märksõnadeks andmevahetuse areng, admete usaldusväärsuse paranemine ja karjade arvu vähenemine.

Andmevahetuse areng on toimunud paljuskki tänu üldisele infotehnoloogilisele arengule ning võimaluste avardamisele. Seakasvatajale mõeldud Possu programm vahetas detsembris lõplikult välja seni kasutusel olnud Db-planeri. Possu eeliseks on see, et ta on täielikult eestikeelne. Meile on siinjuures oluline see, et kõiki programmis vajalikke muudatusi saame tulevikus Jõudluskontrolli Keskuses ise teha. 2005. aasta algusest pakume lambakasvatajatele jõudluskontrolli süsteemi Pässu, mis loodetavasti on lammaste jõudluskontrolli uuele tasemele viinud. Arvatust väiksem oli 2005. aastal piimaveisekasvatajate huvi elektroonilise andmevahetuse vastu, kuid kõigi eelduste kohaselt peaks aasta 2006 selles osas üsna edukas olema.

Admete usaldusväärsuse osas oleme viimastel aastatel enim tähelepanu pööranud piimamõõtmisvahenditele, mille olukord on oluliselt paranenud.

Jõudluskontrolli aluste karjade arv on vähenenud märgatavalt piimaveiste- ja seakasvatajate osas, kuid jõudluskontrolli aluste loomade arv ei ole õnneks märkimisväärselt vähenenud. Positiivset trendi näitab jõudluskontrollis olevate lihaveiste arv, mis on, arvestades lihaveisekasvatuse arengut Eestis, igati loogiline.

Mida alanud aastalt oodata ja mida soovida? 2006. aastal loodame laiendada elektroonilise andmevahetuse kasutamist, ootame ICARi eritempli näol kinnitust Jõudluskontrolli Keskuse usaldusväärsusele ning loomulikult loodame, et jõudluskontrolli osakaal ühegi loomaliigi osas ei vähene ehk Jõudluskontrolli Keskuse poolt soovin: Jääme Kauaks Kokku.

Kaivo Ilves

Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised

ICARi eritempel

9.-11. veebruaril külastavad Eestit ICARi juhatuse liikmed Andrea Rosati ja Frank Armitage. Külastus on seotud JKKle ICARi eritempli taotlemisega. ICARi eritempel on „kvaliteedimärk“, mis näitab jõudluskontrolli süsteemi vastavust rahvusvahelistele reeglitele.

JKK arendusmeelseim klient

Kolmandat korda tunnustab JKK oma arendusmeelseimat klienti. Tunnustuse pälvib klient, kes on kõige rohkem osalenud JKK poolt pakutavate teenuste arendamises. 2005. aastal valiti arendusmeelseimaks kliendiks AS Peetri Põld ja Piim jõudlusandmete koguja Marko Sildnik, kes on teinud palju ettepanekuid piimaveiste jõudluskontrolli programmi Vissuke täiendamiseks. Auhind anti Marko Sildnikule 3. novembril JKK poolt korraldatud aretusseminaril.

Kõrvamärkide uus hind

Alates 1. veebruarist 2006 maksab veiste kõrvamärgipaar 20 krooni (ka EST kõrvamärkide asendusmärgid) ning lammaste ja kitsede kõrvamärgipaar 13 krooni. Uus hind on tingitud sisseostu- ning transpordihinna suurenemisest seoses uue hanklepingu sõlmimisega. Sigade kõrvamärkide hinnad ei muutu. Endiselt on tasuta EE asenduskõrvamärgid.

Muutus loomakaitse seadus

Alates 1. detsembrist 2005 kehtivad muudatused loomakaitse seaduses. Olulised põllumajandusloomi puudutavad muudatused on järgmised:

§ 9 – Lisaks varem lubatud veterinaarsetele menetlustele lubatakse väliaedikutes peetavate kultide kärssade rõngastamine ning pörsaste sabade lõikamine. Pörsaste sabasid on lubatud lõigata üksnes juhul, kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik. Keelatud on loomade kastreerimine pikaegset valu põhjustaval kudedes nekroosi tekitaval viisil.

1. detsembrist ei kehti 6. peatüki „Loomade kaitse vedamisel“ nõuded 1) üksiku looma vedamise korral, kui loomaga on kaasas looma saatja või

kui looma saatjaks on veovahendi juht, kes vedamise ajal tagab looma tervise ja heaolu; 2) loomade vedamise korral, kui loomapidaja veab veovahendiga loomi nende karjatamise eesmärgil ühelt karjamaalt teisele. Enamus 6. peatüki nõudeid ei kohaldata, kui veo kogupikkus ei ületa 50 km. § 22 kohaselt peab isik, kes tegeleb loomade veoga, olema registreeritud Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) kohalikus asutuses. Teekonnaplaani koostamise nõue on kehtestatud kõigi üle kaheksa tunni kestvate vedude kohta.

Muudetakse ka loomade äravõtmise kohta käivaid paragrahve (§ 62, 64, 65 ja 66). Peamiseks muudatuseks on asendustäitmise rakendamine kohaliku omavalitsusüksuse poolt. Sundi rakendav haldusorgan võib loomaomanikule pandud kohustuse täita ise, nõudes hiljem kohustuse täitmisega kaasnevad kulud sisse loomaomanikult. § 65 muutmise lisati võimalus võtta ära teatud loomaliiki kuuluva looma pidamise õigus (varem võeti ära loomapidamisõigus, mis kehtis kõikide loomade kohta, k.a lemmikloomad).

Lüpsikarja hindamis- süsteemi uuendamine

Hindamismudeli sobivuse ning hindamistulemuste täpsuse ja stabiilsuse kontrollimiseks tuleb igal rahvusvahelises hindamises osaleval riigil läbida kord kahe aasta jooksul nn testhindamine. Meie läbisime edukalt 2005. aasta septembrikuu testhindamise, olles eelnevalt muutnud lähteandmete kogumise tingimusi, hindamismudelit ning uuendanud geneetilisi parameetreid. 2005. a. novembrikuu lüpsikarja geneetilisel hindamisel kasutati juba uuendatud hindamissüsteemi.

Muutused sigade hindamis- metoodikas

Alates 1. jaanuarist 2006 muutus sigade jõudlustunnuste aretusväärtuste hindamismetoodika. Uues J_SAVis on enamvähem võrdselt tähelepanu pööratud kõigile kolmele jõudlustunnusele (ööpäevane massi-iive 40%, peki paksus 30% ja lihassilma läbimõõt 30%).

ICAR ja ICARi eritempel - mis need on?

Usun, et enamus piimaveisekasvatajaid on kuulnud lühendit ICAR, vähesed ICAR Special Stamp ehk ICARi eritempel. Mis nende sõnade taga peitub, on ehk paljudele veel arusaamatu. ICAR on rahvusvaheline jõudluskontrolli komitee, mille nimi tuleneb inglise keelest: International Committee for Animal Recording. ICAR loodi 1951. aastal ja praeguseks ajaks on ca 60 liikmesorganisatsiooni. ICARi eesmärgiks on loomade jõudluskontrolli arendamine, meetodite väljatöötamine, standardiseerimine ja vastavasisulise info- ning teabelevi soodustamine (artiklid, publikatsioonid, seminarid, konverentsid). ICAR tegeleb loomakasvatuse kasumlikkuse suurendamise eesmärgil järgmiste teemadega: loomade identifitseerimine, toodangute arvutamine ja geneetiline hindamine. Põhiliselt tegeletakse piimaveistega ning Eestis kasvatatavatest loomadest ka pisut lihaveistega. Eesti on ICARi liige aastast 1995.

Mis on ICARi eritempel? Kui ICAR kirjutab ette jõudluskontrolli reeglid, siis ICARi kuuluvad organisatsioonid juhenduvad nendest. ICARi eritempel on sisuliselt kvaliteedimärk – eritemplit omav organisatsioon on ICARi poolt kontrollitud ja eritempli omamine kindlustab, et organisatsioon jälgib rahvusvahelisi jõudluskontrolli reegleid. Miks see kõik puudutab Eestit? 2004. aasta lõppedes saatis ka Jõudluskontrolli Keskus ICARi eritempli taotluse ja tänaseks oleme saanud vastuse, et veebruari alguses külastab Eestit ICARi juhatusest kaks liiget. Nende ülesandeks on kontrollida, kas kõik toimib vastavalt taotlusedokumendile. Samuti tuleb neil koostada Eestist ülevaade ICARi juhatusele, mille alusel tehakse otsus, kas Jõudluskontrolli Keskuses toimuv vastab ICARi eritempli nõuetele.

Jõudluskontrolli Keskust tulevad kontrollima Andrea Rosati ja Frank Armitage. Andrea Rosati on ICARi tegevjuht. Frank Armitage juhib andmevahetusega tegelevat ICARi töögruppi. Eestis viibivad nad kolm päeva ja lahkuvad meilt Leetu, kus kontrollivad Leedu süsteemi.

Miks taotleb Eesti alles nüüd ICARi eritemplit? Kas 10 aastat on jõudluskontrolli süsteem olnud ebausaldusväärne? Ei, kindlasti mitte. ICARi eritempli jaoks on oluline süsteemi ülesehitus selliselt, et vigade tekkimise võimalus oleks viidud minimaalseks ning kogu süsteem toimiks vastavalt rahvusvahelistele reeglitele. Kogu jõudluskontrolli süsteemi vaadates tähendab see usaldusväärset andmete registreerimist, edastamist, töötlemist ja avaldamist ning loomulikult on väga tähtis roll piimalabori usaldusväärsusel. Üldiselt vaadates on asi olnud meil väga hea ja Eesti on jõudluskontrolli süsteemi terviklikkuse osas olnud Ida-Euroopa riikides väga heal positsioonil. Võrreldavalt head süsteemid on ja olid ainult Sloveenias ning Ungaris. Eesti nõrgimaks lüliks on olnud kontroll-lüpsi tegemisel piimakoguse määramine (kaalud, piimameetrid). Viimastel aastatel on aga selles osas olnud tubli areng ning täna teame juba üsna täpselt, millistes karjades on asjad korras ja millistes mitte. Täna teame kindlalt, et 90% lehmatest mõõdetakse piimakogus korrektselt. Paljusküsimine võib tänada lätlast, et me ICARi eritemplit taotlesime. Oleme küll viimastel aastatel eritempli saamise nimel tööd teinud, kuid uudis, et meie lõunanaabritel on eritempel olemas, sundis ka Jõudluskontrolli Keskust oma plaani ellu viima. Eks see ole ikka eestlastele omane, et naabritest ei tohi kehvem olla.

ICARi juhatuse liikmeid on Eestisse oodata veebruaris ning positiivse otsuse korral kuulutatakse Jõudluskontrolli Keskus ICARi eritempli vääriliseks juuni alguses Kuopios toimival ICARi konverentsil.

Kaivo Ilves
Direktor

Rangemad nõuded jõudluskontrollis

Vastavalt Veterinaar- ja Toiduameti ettekirjutustele on Jõudluskontrolli Keskus täiendanud "Piimaveiste jõudluskontrolli läbiviimise metoodikat". Samuti muutub JKK rangemaks mittelubatud piimamõõtmisvahendite kasutajate suhtes.

1. "Piimaveiste jõudluskontrolli läbiviimise metoodikat" on täiendatud punktiga 3.3: **Kui jõudlusandmete koguja kogub või registreerib karjas jõudlusandmeid osaliselt, kohustub ta koolitama kõiki selles karjas jõudlusandmete kogumisega tegelevaid isikuid mahus, mis kindlustab algandmete usaldusväärsuse. Koolituse läbiviimise kohta koostatakse dokument, milles on näidatud käsitletud teemad ning mis kinnitatakse mõlemapoolselt allkirjadega.**

Nimetatud punkt tähendab seda, et kui loomapidaja karjas tegeleb jõudluskontrolliga seotud tegevustega (kontroll-lüps, sündmuste registreerimine või edastamine jne) lisaks tunnistust omavale jõudlusandmete kogujale ka teisi inimesi - loomapidaja ise, laudabrigadir, lüpsja, mõni muu abiline, on jõudlusandmete koguja kohustatud need inimesed välja õpetama. Näiteks: kui kontroll-lüpsi ei teosta jõudlusandmete koguja ise, peab ta õpetama tegelikule teostajale, kuidas õigesti määrata piimakogus, kuidas piim segada ning piimaproov võtta jne, et kontroll-lüpsi tulemused oleksid usaldusväärsed. Ka siis, kui igapäevased sündmused registreerib muu isik ning jõudlusandmete koguja vaid edastab need Jõudluskontrolli Keskusesse, on jõudlusandmete kogujal kohustus õpetada, milliseid sündmusi, millist infot sündmuste kohta ning millisel viisil tuleb registreerida.

Selleks, et nii jõudlusandmete koguja kui väljaõppe saanud inimene saaksid alati kinnitada väljaõppe toimumist, tuleb selle kohta koostada dokument (tõend), kus on peal jõudlusandmete koguja ning koolititava(te) nimed, käsitletud teemad, koolituse kuupäev ning allkirjad. Tõendit ei pea kontroll-lüpsil taskus kandma, küll aga peab olema seda võimalik esitada, kui karja külastab VTA inspektor või JKK zootehnik-peaspetsialist.

2. **Alates 1. juunist 2006 on Jõudluskontrolli Keskusel kohustus lõpetada jõudluskontroll karjades, kus kontroll-lüpsil ei kasutata lubatud mõõtmisvahendit: testitud piimameetrit või taadeldud kaalu.** Suurem osa loomapidajatest kasutab lubatud vahendeid, kuid ca 10% lehmade kontroll-lüpsil kasutatakse piimakoguse määramisel endiselt ujukit, purki, ämbrit, taatlemata kaalu, ADM piimameetrit või muud mittelubatud vahendit. Täpsemat infot mõõtevahendite kohta saate maakonna zootehnik-peaspetsialistidelt.

Eelpoolnimetatud muutuste laiem eesmärk on parandada jõudlusandmete usaldusväärsust. Jõudlusandmeid saame usaldusväärseteks pidada vaid siis, kui karjas toimunud sündmused on registreeritud ning edastatud täpselt ja õigeaegselt, kontroll-lüps on läbi viidud õigesti, kasutades töökorras ning täpseid mõõtmisvahendeid.

Tagasiside poolautomaatsete märgistamistangide kohta

Alates 2005. aasta sügisest müüb Jõudluskontrolli Keskus firma Allflex toodetud uusi, poolautomaatseid märgistamistange. Esimesed seakasvatajad ostsid need tangid septembrikuus. Aino Aringol, endisel ETSAÜ aretusspetsialistil ja praegusel Saimre talu loomakasvatuse osakonna juhatajal on nende tangide kasutamisel kõige rohkem kogemusi. Tagasiside on hea. Aino Aringo on öelnud: "Sigade märgistamine nendega on füüsiliselt palju kergem kui tavaliste märgistamistangidega. Eriti hea on poolautomaatseid tange kasutada seafarmides, kus päeva jooksul märgistatavate loomade arv on tavaliselt suur."

JKK korraldas aretusseminari

3. ja 4. novembril toimus Pühajärve Puhkekeskuses Jõudlus-kontrolli Keskuse (JKK) poolt korraldatud seminar “Üldindeksi kasutuselevõtt lüpsikarja aretuses”. JKK korraldas sarnase seminari juba kolmandat korda. 1996. aastal toimus aretusväärtusi käsitlev seminar Pürgus ning 2001. aastal Käärikul.

Seekordsel seminaril oli 96 osalejat. Seminari peaesineja oli JKK biomeetria sektori juhataja Mart Uba. Lisaks Mart Ubale esinesid ettekannetega Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu aretusosakonna juhataja Tõnu Põlluäär ning Allflex Europe esindaja Gregoire Wambergue. Seminari korraldustoimkonnal oli esinemise kokkulepe ka Aleksei Turovskiga Tallinna Loomaaiast, kuid kahjuks selgus vahetult enne seminari, et tal ei ole võimalik seminaril esineda.

Oma esimeses ettekandes “Ülevaade arengutest lüpsikarja aretuses ning üldindeksi kujundamine” lähtus Mart Uba ülevaate kujundamisel aretusprogrammides esitatud eesmärkidest ning 2001. a Kääriku aretusseminaril väljatoodud negatiivsetest trendidest aretuses ja analüüsis käesolevaks ajaks väljakujunenud olukorda. Ühtlaselt positiivseks on osutunud mõlemal tõul jõudlustunnuste areng. Positiivses suunas on arenenud eesti holsteini tõugu lehmade jalad ja eesti punast tõugu lehmade udar. Samas on mõningane tagasimineku toimunud eesti punast tõugu lehmade jalgade arengus. Keskmine somaatiliste rakkude arv on mõlemal tõul mõnevõrra vähenenud.

Aretuseesmärgist ja/või majanduslikust efektiivsusest lähtuvalt on paljudes riikides moodustatud erinevate aretustunnuste alusel üldaretusväärtused ehk üldindeksid. Üldindeks tehakse selleks, et väljendada looma majanduslikult kasulikke omadusi ühe numbrina. Üldindeksi SKAV (Suhteline KoguAretusVäärtus) moodustamiseks kasutati vastavalt jõudlustunnuste (SPAV), välimikutunnuste (SVAV) ja udara tervise tunnuste (SSAV) suhtelist üldaretusväärtust. Esitatud komponente erinevalt kaaludes selgitati välja üldindeks, mille korral kõrgema üldindeksiga pulli tütardele on võimalikult kõrge elupäevatoodangu tingimustes suurem eluajatoodang parema karjaspüsivuse tõttu. Sobivaks üldindeksi mudeliks kõrge elupäevatoodanguga lehmade eluajatoodangu suurendamiseks ja sunnitud väljamineku vähendamiseks osutus

$$SKAV = 0,50 \cdot SPAV + 0,25 \cdot SVAV + 0,25 \cdot SSAV$$

Teises ettekandes “Üldindeksi järjestuse tutvustamine ja põhjendamine” võrdles Mart Uba senise SPAVi järjestuse ja arvutatud üldindeksi järjestuse erinevusi. Ettekandes tutvustati pulli, kes SKAVi järjestuses kõige enam tõusid ja kes enam langesid. Konkreetsete pullide näitel järelitati, et vaatamata kõrgele SPAVile on madalama SKAViga pullil tütarde keskmine eluajatoodang väiksem kui kõrgema SKAViga, kuid madalama SPAViga pullil. Põhjuseks kõrgema SKAViga pulli tütarde oluliselt parem karjaspüsivus.

Seminari teisel päeval oli Mart Uba ettekande teema “Taastootmistunnused: arengud ja aretusväärtused”. Taastootmisnäitajatena käsitleti poegimistunnustest poegimiskergust ja surnultsündi ning sigivustunnustest kordusseemenduse puudumist eraldi lehmikutel ja lehmadel ning taastumisperioodi pikkust. Probleemsete poegimiste ja surnultsündide arv on viimastel aastatel mõnevõrra suurenenud. Probleemi teadvustamine ja pullide vastava aretusväärtuse arvestamine on kindlasti abiks olukorra parandamisel. Sigivusnäitajad tervikuna on pigem paranenud kui halvenenud, kuid keskmiste näitajate suured erinevused kasutatud pullide tütardele viitavad täiendavatele võimalustele sigivuse edasise parandamisel. Taastootmistunnuste geneetilisel hindamisel on hinnatud aretustunnusteks ülalkirjeldatud

poegimis- ja sigivusnäitajad. Enamiku tunnuste puhul hinnatakse samaaegselt kaks aretusväärtust: lehma isale ja seemenduspullile sigivustunnuste korral ning vasika isale poegimistunnuste korral. Ettekandes käsitleti poegimistunnuste ja sigivustunnuste üldaretusväärtuse ning kõikide hinnatud taastootmistunnuste üldaretusväärtuse kujundamise ja kasutamise erinevaid võimalusi. Ühe või teise taastootmistunnuse ametlik geneetiline hindamine ning aretusväärtuste kasutamine või mittekasutamine üldindeksis sõltub edasistest uuringutest ja otsustest.

Tõnu Põlluäär käsitles oma ettekannetes aretusprogramme ning eesti holsteini ja eesti punase tõu aretuseesmärgi ning nende saavutamise võimalusi. Samuti tutvustas ta tulevikusuundi eesti holsteini ja eesti punast tõugu lehmade aretuses. Aretuseesmärkide saavutamiseks on tähtis, et karjades kasutataks tipp-pulle, pullide valikul jälgitaks tunnuseid, mis konkreetsetes karjades enim parandamist vajavad. Vajalik on uuemate aretustehnoloogiate kasutamine – embrüosiirdamine, suguselekteeritud sperma jne. Oluline on aretusprogramme täiustada koostöös loomapidajatega.

Gregoire Wambergue tutvustas kuulajatele 2003. ja 2004. aastal Prantsusmaal läbi viidud uurimust, mille käigus uuriti kõrvamärkide kadumist ning purunemist mõjutavaid tegureid. Tulemused näitavad, et kõrvamärkide kadumisel/purunemisel on suur osa märgistamisel ning farmis valitseval olukorral. Oluline on see, et kõrvamärk paikneks kõrva keskel ning oleks paigaldatud õigepidi, s.o suurem, nupuga osa, kõrva seespool. Nii on vähem võimalusi selleks, et kõrvamärk jääks millegi taha kinni ning rebitaks kõrvast. Suur oht kõrvamärkidele on pallinöörid, mida kasutatakse kõrvamärkide asjade kinnisidumiseks laudas, samuti tihe söimevõre ning künade/sõimede ja piirete katkised servad. Karjamaal põhjustavad kõrvamärkide suuremat kadu okastraatpiirded, võsa ja puutüükad. Tähelepanu tuleb pöörata ka loomade sanitaarsele seisukorrale – kui loomad sügavad mingil põhjusel ennast väga palju, on oht, et sügamise käigus jääb kõrvamärk kuhugi kinni.

Gregoire Wambergue tutvustas ka firmat Allflex ning elektroonilise identifitseerimise võimalusi. Allflex toodab 200 miljonit kõrvamärki aastas, mida kasutavad 5 miljonit tootjat rohkem kui 50 riigis. Lisaks tavapärastele kõrvamärkidele toodab Allflex ka elektroonilisi kõrvamärke, mille kasutus maailmas üha suureneb. Elektrooniliste kõrvamärkide eelised tavapäraste ees: identifitseerimise automatiseerimine, paberitöö vähenemine, parem ülevaade loomade liikumisest, vähem vigu identifitseerimisel.

Aire Pentjärv

Väliteenistuse osakonna juhataja

Tähelepanu!

Piimameetrite saatmisel JKKsse testimisele:

- Pakkige piimameetrid kas originaalpakendisse või sobiva suurusega pappkasti. Segaduse vältimiseks soovitame piimameetrite karbid kinni teipida ja karbile kirjutada ka piimameetri omaniku nimi ning maakond.
- Veenduge, et piimameetritega oleks kaasas täidetud saateleht, kus on ära märgitud ka piimameetrite tagastamise viis.
- Saatelehte on võimalik välja trükkida meie kodulehelt, küsida JKK piirkonna zootehnikult või piimaprooviauto juhilt.
- Testimisele saadetavad piimameetrid peavad olema puhtad.
- Küsimuste ja probleemide tekkimisel palume pöörduda piimameetrite testija Oles Hageli poole telefonil 738 7722 või e-posti aadressil oles.hagel@jkkkeskus.ee.

JKK Aasta töötaja ja Päikesekiir

Kolmandat aastat järjest valib JKK oma töötajate seast Aasta töötaja. Preemia antakse töötajale, kelle töö on kõige rohkem tunnustamist väärt. 2005. aasta JKK Aasta töötaja on andmetöötuse osakonna juhataja Inno Maasikas. Kaastöötajad on teda iseloomustanud kui väga kohusetundlikku, kompetentset ja abivalmis kolleegi.

Teist korda valisid JKK töötajad endi seast kolleegi preemia "Päikesekiir" laureaadi. Päikesekiire tiitel antakse välja töötajale, kes on kaastöötajate meelest kõige sümpaatsem, säravam ja lahkem kolleeg. 2005. aasta Päikesekiireks valiti Grista Kuuskla.

2003. aastal valiti Aasta töötajaks Aivar Annamaa, 2004. aastal Kalle Pedastsaar. 2004. aasta Päikesekiir on Kaie Kasemets.

Kalender

9-11. veebruar – ICARi juhatus liikmed Eestis kontrollimas JKK vastavust ICARi eritempli nõuetele

15. veebruar – 2005. aastajõudluskontrolli aastakokkuvõtete avaldamine

Toimunud

3. - 4. novembril 2005 toimus JKK korraldatud aretusseminar "Üldindeksi kasutuselevõtt lüpsikarja aretuses". Seminari peasineja oli JKK biomeetria sektori juhataja Mart Uba, kes rääkis arengutest lüpsikarja aretuses, üldindeksist ning taastootmistunnustest. Lisaks esines ETKÜ aretusosakonna juhataja Tõnu Põlluäär, kes rääkis aretusprogrammist ja aretuse eesmärgist; ning Allflex Europe esindaja Gregoire Wambergue, kes rääkis kõrvamärkide kadumist ja purunemist mõjutavatest teguritest. Seminari materjalid on JKK koduleheküljel www.jkkeskus.ee ning maakonna zootehnik-peaspetsialistidel.

Tööjuubelid

15.01.2006 Ringa Aer – 5
15.01.2006 Saive Kase – 5
19.01.2006 Teet Vaher – 5
05.02.2006 Andrei Tšepelevitš – 5
01.03.2006 Eha Mäetaga - 25

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste ja kitsede jõudluskontrolli alane nõustamine 738 7738

Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine 738 7765

Kõrvamärkide müük 738 7762

Järvamaa klienditeenindaja 738 7751

Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga-, Võrumaa klienditeenindaja 738 7752

Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja 738 7753

Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa klienditeenindaja 738 7754

Põlvnemisandmed (veised) 738 7756

Geneetiline hindamine (veised) 738 7731

Geneetiline hindamine (sead) 738 7735

Raamatupidamine 738 7700

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu

Tel. 738 7726

Faks 738 7724

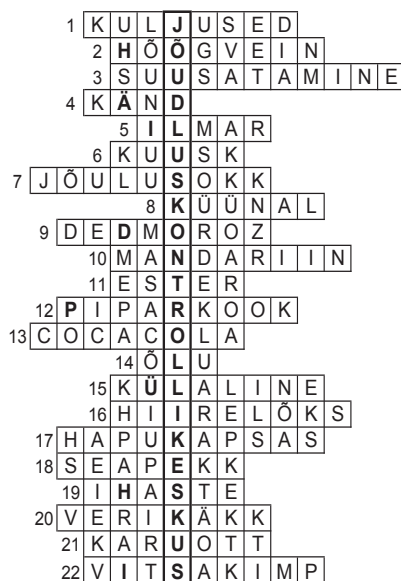
Piimameetrite testimine 738 7722

Piimaproovide vastuvõtt 738 7721

Piimaringid 738 7726

Jõuluristsõna lahendus

1. Jõuluaegne pill või hobuse signaal
2. Talvine jook
3. Jõuluvana lemmikspordiala
4. Jääb kuusest metsa
5. Jõuluvana eesnimi
6. Jõulupuu
7. Kastreeritud isane kits jõulu ajal
8. Raviv pulk või valgusallikas
9. Snegurotška ülemus
10. Tänapäevane jõulu puuvili
11. Jõuluvana naise eesnimi
12. Jõuluaegne maius
13. Väikeste ameeriklaste jõulujook
14. Suurte eestlaste jõulujook
15. Õnneks läheb ära
16. Põkapikupüügi vahend
17. Sauerkraut eesti moodi
18. Talvine energiaallikas
19. Kirglik linnaosa Tartus
20. Verivorsti sugulane
21. Loom, kes jõulud maha magab
22. Jõuluaegne motivaator

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjola	Västriku 2b; Tallinn	tel 655 7250	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2; Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27; Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10; Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla; Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2; Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30; Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1; Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86; Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6; Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10; Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215; Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19; Valga	tel 764 2995	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4; Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11; Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	R 10.00-13.00

Hea klient!

Õnnitlen kõiki piimaveisekasvatajaid 2005. aastal saavutatud rekordite puhul: keskmine piimatoodang 6509 kg, kõrgeim päevalüps 76,8 kg. Kõigi aegade parimad tulemused saavutati ka tõugude lõikes. 2005. aasta keskmised toodangud on järgmised: eesti holsteini tõul 6722 kg, eesti punasel tõul 5962 kg ja eesti maatõul 4524 kg.

Meeldiv on asjaolu, et rekordite kõrval pööratakse aasta-aastalt rohkem tähelepanu inimestele, kelle töö on toonud sellised tulemused. Näitena saab tuua 2005. aasta parimad piimakarjakasvatajad (perekond Soosalu, Avo Mölder), 2005. aasta seakasvatajad (Eva Kõomägi, Toomas Pupart) ning loomulikult Aasta Põllumees 2005 – Arvo Kuutok.

Sarnaselt Jõudluskontrolli Keskuse arendusmeelseima kliendi (Marko Sildnik 2005. aastal) auhinna on paljudel ettevõtetel oma tunnustamise meetodid. Lisaks tehtud töö väärtustamisele pean oluliseks ka seda, et tunnustamisega kaasneb teatav kogemuste jagamine.

Loodan, et ka Jõudluskontrolli Keskus on suutnud kahe aasta jooksul, mil JKK Sõnumid on ilmunud, pakkuda kasulikku lugemist. Me ei ole võtnud eesmärgiks kirjutada loomakasvatusest laiemalt või jagada kellegi positiivseid / negatiivseid kogemusi. Meie eesmärgiks on olnud kirjutada ülevaatlikult Jõudluskontrolli Keskuses toimuvast, juhtida lugeja tähelepanu mingile konkreetsele teemale või probleemile. Loodan, et oleme oma eesmärgi täitnud ning igapäevasele tööle vahelduseks lugemist pakkunud.

Ärge unustage, et naer on terviseks ja millal veel naerda kui mitte naljakuul.

Head lugemist!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised

Possu on nüüd igal JKK kliendist seakasvatajal

2005. aastaga jäi selja taha projekt „Üleminek db-Planerilt Possule“. Esimesed koolitused korraldati farmidele, kellel olid tekkinud ületamatud vastuolud kaasaegsete arvutite ja DOS keskkonnas töötava db-Planeri vahel. Iga koolituse järgselt toimus programmi trükiste koostamine tulenevalt iga farmi vajadusest. Possu suureks eeliseks võrreldes db-Planeriga on tema pideva arendamise võimalus vastavalt toimuvatele muudatustele.

2005. aasta parimad piimakarjakasvatajad

Alates 2001. aastast annab Maaelu Edendamise Sihtasutus Jõudluskontrolli Keskuse andmetel ja koostöös Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu, Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi ning Veterinaar- ja Toiduametiga välja aunimetust „Parim piimakarjakasvataja“. Tiitel antakse välja kahes grupis ning valik tehakse lähtuvalt rasva- ja valgutoodangust, arvestades

nõuet, et tiitli saaja ei tohi olla saanud aunimetust viie aasta jooksul. 2005. aasta parimate piimakarjakasvatajate tiitlid pälvivad: 21-100 lehmaga grupis **Priit Soosalu Lääne-Virumaalt**, kelle karjas oli 28 lehma, nende keskmine piimatoodang oli 9417 kg ja rasva- ja valgutoodang 663 kg. Üle 100 lehmaga grupis **Avo Mölder ASist Tartu Agro**, kelle karjas oli 1159 lehma, keskmine toodang 8867 kg ja rasva- ja valgutoodang 691 kg.

Täiendused piimaveiste jõudluskontrolli metoodikas

Piimaveiste jõudluskontrolli läbi viimise metoodika punkt 5.8 reguleerib JKK poolt lehma kinnijätmist madala kontrollpäeva toodangu puhul: kui lehma kontrollpäeva toodang on väiksem kui 3kg, siis lehma laktatsioon lõpetatakse ja lehmale registreeritakse kinnijätt antud kontrollpäevale järgneval päeval. Laktatsiooni ei lõpetata, kui toodangu andmetega esitatakse märke „haige“ või poegimisest on möödunud vähem kui 240 päeva. Täiendus on kooskõlas ICARi reeglitega ning hakkab kehtima aprillist 2006.

2005. aasta kokkuvõtted

Piimaveiste jõudluskontrolli iseloomustab 2005. aastal piimatoodangu jätkuv kasv ja karjade arvu vähenemine. Jõudluskontrollis oli 01.01.2006 seisuga 101 285 lehma. Karjade arv on aasta jooksul märgatavalt vähenenud – 431 karja võrra. Seoses jõudluskontrolli lõpetamisega väikestes karjades on keskmine lehmade arv karjas suurenenud 49,7 lehmani. Aastalehma kohta saadi juba 6509 kg piima – võrreldes 2004. aastaga 454 kg rohkem. Lea Puuri Õunapuu talu püstitas taas piimatoodangu rekordi: 32 aastalehma lüpsid 11 325 kg. Üle 100 aastalehmaga karjadest on jätkuvalt suurima toodanguga Põlva Agro OÜ kari, kus saadi keskmiselt 10 633 kg piima. Läbi aegade rekordtoodangu saavutas Põlva Agro OÜ lehm Rallu, kelle piimatoodang oli 15 783 kg piima. Ka eesti punasel tõul paranes vastav rekord: Põlva Agro OÜ lehm Minna toodang oli 14 198 kg.

Sigade jõudluskontrolli iseloomustab 2005. aastal kaks märksõna – rohked uuendused süsteemi arendamisel ja stabiilsus statistilistes andmetes. Uuendustena tuleb märkida seemendusjaamas ja farmides kasutatava tarkvara programmi Possu rakendumist ja valgete tõugude geneetilise hindamise süvaanalüüsi läbiviimist. Jõudluskontrollis oli 01.01.2006 seisuga 16 752 põhikarja looma. Arv on vähenenud 183 looma võrra, millest 138 on kuldid. Emiste keskmine viljakus oli 10,6 põrsast pesakonnas, millest võõrutati 9,2. Imikpõrsaid hukkus 12,6 %. Aastaemise kohta saadi pesakonnas 24,5 ja võõrutati 19,7 põrsast. Keskmine imetamisperiood oli 31 päeva. Viljakamad emised olid Ermo Sepa talus, kus aastaemise kohta saadi 25,8 elusalt sündinud põrsast. Talle järgnesid AS Rey (25,7) ja OÜ Hinna Seafarm (25,5). Kõige rohkem põrsaid võõrutati aastaemise kohta OÜs Pihlaka Farm (25,0), järgnesid OÜ Hinna Seafarm (22,3), OÜ ESTPIG ja AS Rey (22,2).

ICARi juhatuse liikmed külastasid JKKd

Eelmises numbris kirjutasin sellest, et Jõudluskontrolli Keskus (JKK) taotleb ICARi eritempli kasutamise õigust ja seoses sellega külastavad Eestit ICARi juhatuse liikmed Andrea Rosati ja Frank Armitage. Selles numbris saame veebruaris toimunud külastusest teha esimesed kokkuvõtted.

Külastus kestis kaks päeva – 9. ja 10. veebruar. Esimesel päeval vaatasime JKKs toimuvat ja Haage Agro OÜs kontroll-lüpsi teostamist ning teisel päeval külastasime kahte farmi – Põlva Agro OÜ ja Soone Farm OÜ.

Külastuste sooviks oli tutvuda järgmiste teemadega: loomade identifitseerimine, kontroll-lüpsi teostamine, piimalabor, piima-meetrite kontrollimine, andmete sisestamine ja töötlemine, andmete säilitamine, trükised, geneetiline hindamine, assistentide koolitamine ning järelkontrollid.

Loomade identifitseerimine on Eestis korraldatud Euroopa Liidu nõuete kohaselt ja siin ei saanud meil puudujääke olla.

Kontroll-lüpsi teostamist näitasime Haage Agro OÜs ning ka siin toimus kõik vastavalt ICARi reeglitele.

JKK piimalaboris näitasime kõike, mis on seotud igapäevase tööga – alustades proovide kokkuveost ja lõpetades kvaliteedisüsteemiga. Üldjoontes jäid nad töökorraldusega rahule. Väike arutelu toimus teemal: 1) kas proovipudelid kastis peaksid olema identifitseeritud positsiooni järgi (nagu meil Eestis); 2) või peaks proovipudel olema identifitseeritud ehk kas peaks pudelil või korgil olema number. Viimane on kindlam, sest kasti kukkumisel kukuvad pudelid kastist välja ja neid õigesti kasti panna pole võimalik. JKK soovitus on siin järgmine: kui pudelid on kastist välja kukkunud, siis ärge saatke proove analüüsimiseks, sest puuduvad andmed on paremad valedest andmetest. Arutlesime ka teemal, et kas piimaanalüsaatoreid tuleks kontrollida pärast igat klienti või pärast igat kasti (pärast igat 80 proovi). Viimast piimaanalüsaatorite kontrollimise süsteemi kasutab JKK. Ühiselt leidsime, et JKKs kasutatav süsteem toimib Eesti jaoks väga hästi. Kuna piimalaboris toimub ka piimameetrite kontrollimine, siis kontrollisime ühiselt ühe piimameetri. Selles osas ei olnud meile etteheiteid.

Andmete sisestamine, töötlemine ning andmete säilitamine toimub JKKs vastavalt rahvusvahelistele reeglitele. Andmete sisestamisel võib 100% täpsuse saavutamiseks kasutada topeltsisestust, kuid seda peetakse jõudluskontrolli süsteemides väga kalliks lahenduseks. JKKs on andmete sisestamisel rakendatud süsteem, kus ekraanile ilmuvad teatavad hoiatused – kui päevalüpsi toodang erineb suurel määral eelmise kuu omast, siis arvuti nõuab andmete kontrollimist. Andmete töötlemine toimub meil vastavalt ICARi reeglitele ning andmete säilitamine nii JKKs kui ka pangas rahuldab kõik nõudmised. Andmetöötluste osas kiideti JKKs loodud internetiprogrammi Vissuke.

Geneetiline hindamine on Eestis kooskõlas Interbulli reeglitega ja selle teema juures toimus pigem arutelu, et kuidas rahvusvahelist hindamist paremini korraldada.

Jõudlusandmete kogujate ehk kontrollassistendite koolitamine ja järelkontrollide läbiviimine oli külastajatele üks huvipakkuvamaid teemasid, sest B-kontroll (jõudluskontrolli viib läbi loomaomanik või tema poolt volitatud isik ehk loomaomanik määrab ära andmete täpsuse) ei ole väga levinud. Assistentide koolitamisega jäädi väga rahule ja kiideti meie atesteerimise süsteemi. Kuna oma järelkontrollide valimi tegemise süsteemi oleme aasta-aastalt täiustanud, siis täna toimiv süsteem peaks päris ilusasti probleemsed kohad välja tooma. Kui külastajad küsisid arvamust B-kontrolli usaldusväärsuse kohta, siis minu vastus oli küll väga lihtne: Iga tootja teeb jõudluskontrolli oma karja tulemuste

parandamiseks ja teadlikult valetades petetakse ju ennast.

Teisel päeval külastasime osatühinguid Põlva Agro ja Soone Farm, kus külastajatel oli võimalus näha tööd farmis ning vestluste käigus saada ülevaade ka meie piimatootmise olukorrast.

Suur tänu vastuvõtjatele: Haage Agro OÜ, Põlva Agro OÜ ja Soone Farm OÜ.

Kas me siis saime õiguse eritemplit kasutada? Ametlik otsus eritempli kasutamise kohta tehakse ICARi juhatuses ning otsusest antakse ametlikult teada juuni alguses.

Suur tänu kõigile, et olete panustanud jõudluskontrolli süsteemi arendamisse!

Kaivo Ilves
Direktor

Piimaveiste jõudluskontrolli tulemustest 2005. aastal

1. jaanuaril 2006 oli jõudluskontrollis 101 285 lehma. See moodustab 89,6% Eesti lehmadest. Lehmade arv on eelmise aasta sama ajaga võrreldes suurenenud 294 lehma võrra. Eesti holsteini tõugu lehmi oli 74 130 (73,2%), eesti punast tõugu lehmi oli 26 595 (26,2%) ning eesti maatõugu lehmi 560 (0,6%).

Karjade arv on aasta jooksul märgatavalt vähenenud. Kui 1. jaanuaril 2005 oli jõudluskontrollis 2467 karja, siis 1. jaanuaril 2006 oli karjade arv 2036. Jõudluskontrolli on aasta jooksul lõpetanud eelkõige väikesed karjad: 1-2 lehmaga karju on 244 võrra vähem; 3-4 lehmaga karju 72 võrra ja 5-6 lehmaga karju 62 võrra vähem. Maakondades vähenes karjade arv kõige enam Pärnumaal (62 karja) ning Jõgevamaal (59 karja).

Seoses jõudluskontrolli lõpetamisega väikeses karjades on keskmine lehmade arv karjas suurenenud 49,7 lehmani. Suurimad karjad on Järvamaal (keskmiselt 104,3 lehma karjas) ja väikseimad Hiiumaal (16,7 lehma).

2005. aasta oli piimatootmises edukas. Piimatoodang lehma kohta suurenes märgatavalt, saavutati uued tipptulemused karja kontrollaasta toodangus, läbi aegade laktatsioonitoodangus ning uuenes päevalüpsi rekord.

Eesti keskmine piimatoodang ületas 2005. aastal juba 6500 kg piiri: aastalehma kohta saadi 6509 kg piima. Võrreldes 2004. aastaga on piimatoodang suurenenud 454 kg. Keskmine piimatoodang eesti punasel tõul oli 5962 kg (+464 kg võrreldes 2004. aastaga), eesti holsteini tõul 6722 kg (+453 kg) ning eesti maatõul 4524 (+285 kg). Oma lõunanaabritest oleme jätkuvalt paremad. Läti lehmade piimatoodang oli 2005. aastal 5084 kg, mis on 148 kg rohkem kui 2004. aastal. Leedus oli piimatoodang lehma kohta 5395 kg, mis on 164 kg enam kui 2004. aastal. Toodud numbrid näitavad, et Eesti piimatootjad suurendavad toodanguvahet naabritega jõudsasti.

Esimest korda tõusis piimatoodang maakonnas üle 7000 kg piiri: Põlvamaal saadi lehma kohta 7358 kg piima. Põlvamaale järgnesid Tartumaa (6980 kg), Järvamaa (6935 kg) ja Lääne-Virumaa (6924 kg).

Piimatoodang suurenes kõigis maakondades. Suurim piimatoodangu tõus oli Ida-Virumaal, kus toodang lehma kohta suurenes 827 kg võrra. Kõige vähem tuli toodangulisa Hiiumaal: 141 kg.

Lea Puuri Õunapuu talu püstitas taas piimatoodangu rekordi: 2005. aastal saavutati aastalehma toodanguks üle 11 000 kg piima. 32 aastalehma lüpsid 11 325 kg. Üle 100 aastalehmaga karjadest on jätkuvalt suurima toodanguga kari Põlva Agro OÜ: 1109 aastalehmalt saadi keskmiselt 10 633 kg piima.

Parimad karjad piima rasva- ja valgutoodangu järgi olid:

3...7 lehma: Kalle Eier Pärnumaalt, 8...20 lehma: Ants Kuldma Raplamaalt, 21...50 lehma: Lea Puur Viljandimaalt, 51...100 lehma: Aivar Alviste Tartumaalt, üle 100 lehma: Põlva Agro OÜ Põlvamaalt.

9000 kg või enam piima saadi 2005. aastal kokku 14 karjas, 8001-9000 kg piima saadi 69 karjas. Udara tervis ja piima kvaliteet on kõrgetoodangulistest karjades suure tähelepanu all. Keskmise somaatiliste rakkude arv 1 ml piimas (SRA) oli üle 9000 kg lüpsnud karjadel 329 000 ning 8001-9000 kg lüpsnud karjadel 325 000. Alla 5000 kg piimatoodanguga karjade piima keskmine SRA on üle 400 000.

15 000 kg laktatsioonitoodangu piiri oli 2005. aasta lõpuks ületanud 11 lehma. Läbi aegade rekordtoodangu saavutas Põlva Agro OÜ lehm Rallu, kelle teise laktatsiooni toodang oli 15 783 kg piima. Paranes ka eesti punast tõugu lehmade läbi aegade toodangurekord: Põlva Agro OÜ lehm Minna neljanda laktatsiooni piimatoodang oli 14 198 kg.

Üle 10 000 kg piima andsid 1886 lehma, mis on 640 lehma rohkem kui 2004. aastal. Alla 4000 kg piima lüpsvate lehmade arv vähenes 2893 lehma võrra.

2005. aastal uuendati mitmel korral ka päevalüpsi rekordi. Praeguseks on päevalüpsi rekord 76,8 kg, mille septembrikuus saavutas Põlva Agro OÜ lehm Hesa.

Karjasolevate lehmade keskmine vanus oli 2005. aasta lõpus 5 aastat ja 1 kuu, mis on sama 2004. aasta näitajaga. Üle 12 aasta vanuseid lehmi oli karjas 1254 (1,2%). Keskmine vanus esimesel poegimisel oli 29 kuud. Üle 3 aasta vanuselt poegis kokku 8,3% esmaspoeginutest. See number tekitab küsimusi nii noorloomade söötmise, pidamise kui ka tiinestamise kohta.

2005. aastal sündis jõudluskontrollialustes karjades 92 958 vasikat, mis on 2174 vasikat vähem kui 2004. aastal. 7,3% poegimistest lõppes surnultsünniga (sh esmaspoegimistest 10,6%). Karjast läks välja 27 694 lehma. Peamisteks väljamineku põhjusteks olid udarahaigused (25,4%), järgnesid ahtrus (22,5%) ning jäsemete haigused (15,0%).

Aire Pentjärv
Väliteenistuse osakonna juhataja

Tõuraamatu pidamise põhimõtted

Alates 01.01.2006 on muutunud tõuraamatu pidamine eesti holsteini, eesti punase ja lihatõugude osas (eesti karjal kehtib oma reeglistik). Loodetavasti ei ole enam ühelegi loomapidajale uudiseks, et juba aastaid ei peeta tõuraamatut jõudlusandmete järgi. Alates 1998. aastast lahterdatakse kõik loomad tõuraamatusse olemasoleva põlvnemisinformatsiooni järgi. Tõuraamatusse võtmise reeglistik on vastu võetud Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu (ETKÜ) poolt ja kinnitatud Veterinaar- ja Toiduametis (VTA). Käesoleva aasta alguseni otsustas tõuraamatusse võtmise konkreetse tõu aretusspetsialist vastavalt väljakujunenud graafikule. Küllastati karju, kus oldi ammu harjunud käima. Suur osa karju (valdavalt väiksemad karjad) ei ole tõuraamatu toimetustega aga kursis. Seepärast üritangi allpool anda vastused küsimustele: Mis on tõuraamat? Millised kriteeriumid on tõuraamatu pidamisel?

Vastavalt Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 2 lõikele 1 on tõuraamat andmekogu, kuhu kantakse vastava tõu aretusprogrammis ettenähtud tõupuhta aretuslooma põlvnemise andmed. Sama seaduse § 15 ja Euroopa Liidu vastavate määruste alusel on kokku pandud tõuraamatusse kandmise alused. Nii kantakse tõuraamatusse kõik põlvnemisega loomad, kes vastavad konkreetse tõu aretusprogrammile. Tõuraamatus olevate

loomade kohta saab tunnustatud aretusühistu (ETKÜ) taotleda tõuaretustoetust. Selle aasta alguseni kuulusid tõuraamatusse kõik eelpool nimetatud tõugude veised, lahterdatuna A, B või R ossa. Kuna aga R ossa kuulusid loomad, kes ei vasta aretusprogrammidele, siis 2006. aastast selliseid loomi enam tõuraamatusse ei jäeta. Erinevus eelnenud aastatega on ka selles, et tõuraamatu osadesse jagamist teostab Jõudluskontrolli Keskuse arvuti ja seega on tõuraamat alates 2006. aastast elektrooniline ehk automaatne.

Ühine reegel kõikidele tõuraamatusse märgitavatele loomadele on, et loom peab olema märgistatud, pärit jõudluskontrolli karjast, omama kahte rida ühe tõu aretusprogrammile vastavat põlvnemist ning isaseellased peavad kuuluma tõuraamatu A ossa.

Kui eeltoodud tingimused on täidetud, lahterdab arvuti olemasolevale informatsioonile vastavalt loomad kas A-; B- või R ossa. A osa nimetatakse põhiosaks. See on tähtsaim osa, kuna siia ossa kuuluvad loomad, kellel on vastava aretusprogrammi kohaselt neli rida põlvnemist. Nende loomade emad ja emaemad peavad olema kantud sama tõu tõuraamatusse. A ossa saamiseks peab loomal olema vähemalt kaks eellast B tõuraamatu osas. Erinevus on punasekirju holsteini (RH) aretuskomponenti omavate loomade osas, kuna kahe tõu piiriks on seatud 75% RH.

B osa nimetatakse lisaosaks ning sinna kantakse loomad, kellel on vähemalt kaks rida ühe tõu aretusprogrammile vastavat põlvnemist. Arvuti kontrollib ka kolmanda rea vanaisa (EEI) tõugu, kui see olemas on. Kui see ei vasta aretusprogrammile, siis looma B ossa ei kanta, vaid hoopis R ossa, sest nii on põlvnemise teise rea ema (EE) aretusprogrammile mittevastavas tõus.

R osa nimetatakse lisaosaks, kuid erinevus B osa loomadest on selles, et sellesse ossa kuuluvad kõik ristandloomad ja osalise põlvnemisinformatsiooniga (põlvnemine puudub, on teada vaid üks rida sellest või teisel real eri tõud) loomad.

Loodetavasti on käesoleva artikli lugeja saanud pisutki targemaks tõuraamatu pidamisest. Kui kellelgi on küsimusi, siis ärge kartke järele pärimast. Küsida võite artikli koostajalt telefonil 749 3234 või piirkonna aretusspetsialistidelt, kelle andmed leiate ETKÜ kodulehelt www.etky.ee.

Tõnu Põlluäär
*Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu
Tõuraamatu- ja aretusosakonna juhataja*

Tähelepanu!

Aprillikuus vahetab JKK laboratoorium välja kõik vanad piimaproovipudelid. Põhjuseks on vanade pudelite ja korkide kulumine ning pragunemine, mille tõttu pudelid ei sulgu piisavalt tihedalt. **Alates maikuust palume piimaproove vanades pudelites mitte saata! Vanade pudelitega proovikastid palume laboratooriumisse tagasi saata.**

Alates aprillikuust on vahelduvlüpsi tegijatel võimalus kasutada uut laudalehe vormi, kus lehma numbri järele märgitakse proovikasti number, proovipudeli number ja piimakogus. Uus laudaleht sai JKKs välja töötatud nende loomapidajate soovil, kelle lüpsiplatsidel on vähe ruumi korraga mitme piimaproovikasti jaoks. Nüüd on võimalus täita üks kast järjest algusest lõpuni ning seejärel tõsta täis kast eest ära ning alustada uut. **Uue laudalehe soovijatel palume saata avaldus koos kontrolllüpsi tulemustega.** Lähem info JKK kodulehelt ning maakonna zootehnik-peaspetsialistidelt.

JKK oma jogurt

Koostöös mitme Eesti juhtiva piima-tööstuse toiduainete tehnoloogidega on JKKs välja töötatud eriti hästi säiliva jogurti retsept. Toote juurutamise tingis ühelt poolt vajadus ratsionaalselt ära kasutada analüüsitud piimaproovide jäägid ning teiselt poolt antud nn nišitoote puudumine Eesti piimatoodete turul. Nimelt on edaspidi lisaks erinevaid biobaktereid ja laktobatsille sisaldavatele toodetele võimalik kauplustest osta ka piimatoodet, mis sisaldab piisavas koguses inimesele vajalikke säilitusaineid. Konkreetsemalt tagab jogurti praktiliselt lõpmatu säilivuse *bronopol*, mida lisatakse toorainele juba tootmistsükli esimeses osas. Kindlasti tõstab jogurti pikaalisust ka asjaolu, et toode on väga omapärase maitsega. Tuleks veel lisada, et kuigi uue jogurti maitseomadused jätavad hetkel veel soovida, on siiski tegemist ilmselt ühe ilusamat värvi jogurtiga.

Uut jogurtit hakatakse villima kasutatud ja pestud piimaproovi pudelitesse. Koos taaraga hakkab JKK jogurt maksma umbes 4 krooni pudel, seejuures taara hind moodustab kogu toote hinnast 85%. Taara tagasiostmise osas käivad hetkel läbirääkimised suuremate taara-punktidega.

Otsige meie jogurtit hästivarustatud toidupoodidest juba aprillis!

Kalender

Aprill – ilmub Eesti jõudluskontrolli aastaraamat 2005

20-22. aprill – Maamess 2006

15. juuni – Saarte Viss

20. juuni – eesti punase tõu Viss

Uus töötaja

Alates 24. aprillist töötab meil IT tehnilise teeninduse spetsialistina Indrek Kanep.

JKK 2005. aasta arvudes

• JKK andmebaasis oli 31.12.2005 seisuga 134 281 sea, 2 328 004 veise ja 578 kitse andmed.

• 2005. aastal sisestati JKKs 1 283 918 piimaveiste sündmust ja loomaomanikud sisestasid elektrooniliselt 108 634 sündmust.

• Sigade andmebaasi sisestati 2005. aastal 158 826 põlvnemise ja toodangu kirjet.

• 31.12.2005 seisuga oli programmi Vissuke kasutajaid 474.

• Sigade jõudluskontrolli alustati ühel ja lõpetati kaheksal korral.

• Piimaveiste jõudluskontrolli alustati 27 ja lõpetati 455 korral.

• Lihaveiste jõudluskontrolli alustati 41 ja lõpetati 57 korral.

• Toimus seitse programmi Possu grupikoolitust ja kahes farmis ka individuaalõpe.

• Korraldati 18 infopäeva klientidele.

• Anti välja 59 jõudlusandmete koguja tunnistust.

• Viidi läbi 1004 karjakülastust ning teostati 185 järelkontroll-lüpsi (millest 136 olid esmakordsed ning 49 teist-kordsed).

• JKK piimalaboris analüüsiti 2005. aastal 1,07 miljonit piimaproovi, mis on 89 tuhat piimaproovi kuus. Liitritesse ümberarvutatuna teeb see 3600 liitrit piima kuus.

• JKK piimaproovide kogumise auto läbib iga kuu 320 piimaproovi kogumise punkti. Piimaringide pikkus kokku on 10 720 kilomeetrit. 2005. aastal läbiti piimaproovide kogumisel ca 145 tuhat kilomeetrit, mis oleks ligikaudu 3,6 tiiru ümber maakera.

• Piimaproovide laborisse jõudmisest kuni vastuste postitamiseni kulus 2005. aastal keskmiselt kaks päeva.

• 2005. aastal müüdi 106 127 veiste, 25 451 lamba, 8597 sigade, 927 kitsede kõrvamarki ning 18 052 veiste, 1196 lammaste, 64 kitsede asenduskõrvamarki.

Tööjuubelid

17.04.2006 Aivar Annamaa – 5

24.05.2006 Oles Hagel – 30

01.06.2006 Veera Püttsepp – 25

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus

Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste ja kitsede jõudluskontrolli alane nõustamine 738 7738

Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine 738 7765

Kõrvamärkide müük 738 7762

Järvamaa klienditeenindaja 738 7751

Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, 738 7752

Jõgeva-, Valga-, Võrumaa klienditeenindaja

Lääne-, Põlva-, Rapla-, 738 7753

Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja

Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa klienditeenindaja 738 7754

Põlvnemisandmed (veised) 738 7756

Geneetiline hindamine (veised) 738 7731

Geneetiline hindamine (sead) 738 7735

Raamatupidamine 738 7700

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu

Tel. 738 7726

Faks 738 7724

Piimameetrite testimine 738 7722

Piimaproovide vastuvõtt 738 7721

Piimaringid 738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjola	Västriku 2b; Tallinn	tel 655 7250	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2; Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27; Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10; Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla; Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2; Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30; Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1; Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86; Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6; Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10; Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215; Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19; Valga	tel 764 2995	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4; Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11; Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	R 10.00-13.00

Hea klient!

Jõudluskontrolli Keskuse jaoks on viimase kvartali märksõnaks olnud ICARi eritempel. Eesti vanasõna ütleb, et tibusid loetakse sügisel. Ka Jõudluskontrolli Keskuse tööd ja tegemised ei jää pärast eritempli saamist seisma. Oleme tänaseks juba alustanud lammaste jõudluskontrolli süsteemi arendamist koostöös Eesti Lambakasvatavate Seltsiga. Koostöös Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu ja Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsiga oleme võtnud eesmärgiks pakkuda oktoobri alguseks ka lihaveisekasvatavatele võimalust oma karjaandmeid sisestada ja vaadata interneti kaudu.

Sellel aastal on suure tõenäosusega oodata Eestisse esimesi lüpsiroboteid, mistõttu tuleb Jõudluskontrolli Keskusel mõelda ka neile klientidele ja leida lahendused sellistes karjades jõudluskontrolli tegemiseks. Kuna seakasvatavatele mõeldud tarkvara Possu on seakasvatavate poolt leidnud sooja vastuvõtu, siis on Jõudluskontrolli Keskus arutlenud Possu programmi täiendamisele nuumikute osaga, kuid tänaseks päevaks puudub veel kindel otsus, kas nuumikute osa arendada või mitte.

Soovin Eesti Tõusigade Aretusühistu uuele juhatusle esimehele Raivo Laanemaale palju jõudu uuel ametikohal.

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**JKK sai ICARi eritempli**

9. juunil kinnitas ICARi (Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee) üldkogu ICARi juhatuse ettepanekul otsuse, mis annab Jõudluskontrolli Keskusele õiguse kasutada ICARi eritemplit. ICARi eritemplit võib kasutada kõikidel JKK dokumentidel. JKK on 28. organisatsioon, kellel on ICARi eritempli kasutamise õigus.

**Aktuaalsem seemendus-
jaama kultide nimekiri**

Maikuus sai ETSAÜ (Eesti Tõusigade Aretusühistu) ja JKK ühistööna valmis Tartu seemendusjaama kultide dünaamiline nimekiri otse JKK andmebaasist ETSAÜ kodulehele. Seni täiendasid ETSAÜ töötajad seemendusjaama kultide nimekirja käsitsi, kasutades JKK koduleheküljel avaldatud informatsiooni kultide kohta. Uue süsteemi kohaselt saabuvad andmed JKK andmebaasi seemendusjaama Possu kaudu ning pärast andmete kontrolli avaldatakse need automaatselt ETSAÜ koduleheküljel (www.estpig.ee) asuvas kultide nimekirjas.

35. ICARi kongress

4. - 10. juunil toimus Soome Vabariigis Kuopios 35. ICARi (Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee) kongress. Eestist osalesid kongressil Jõudluskontrolli Keskuse ja Veterinaar- ja Toiduameti esindajad. Kongress koosnes erinevatest seminaridest: INTERBULLi, ICARi laborite, FAO-ICARi ja ICARi seminar. Kongressi raames kinnitas ICARi üldkogu ka inspektorid, kelle ülesandeks on auditeerida ICARi finantstegevust. Inspektoriteks valiti Jay Mattison USAst ja Kaivo Ilves Eestist.

**Eesti piimatoodangu rekord
juba üle 16 000 kg**

Juunikuus ületasid kaks Põlva Agro OÜ lehma seni kehtinud piimatoodangu rekordi. Lehm **Linnu** kolmanda laktatsiooni toodang oli **16 369 kg**, mis on eesti lehmade seas läbi aegade suurim 305-päeva laktatsiooni piimatoodang. Lehm Hesa viienda laktatsiooni toodang oli 15 964 kg. Uus püstitatud rekord ületab seni kehtinud Põlva Agro OÜ lehma Rallu toodangu rekordi (15 783 kg piima) tervelt 586 kg võrra.

**Uuendused lüpsikarja
geneetilises hindamises**

Alates 17. maist 2006 on JKK kodulehekülje piimaveiste hindamise lehel esmakordselt avaldatud holsteini tõugu pullide välimikutunnuste rahvusvahelise hindamise tulemused Eesti skaalal ning pullide järjestus üldindeksi SKAV järgi.

Täiendused piimaveiste jõudluskontrolli metoodikas

“Piimaveiste jõudluskontrolli läbiviimise metoodika” punkt 5.9 täpsustab, milliseid vahendeid võib kontroll-lüpsil piimakoguse määramisel kasutada:

1. ICARi poolt tunnustatud piimameetrit, mis on viimase 12 kuu jooksul JKKs kontrollitud;

2. ICARi poolt tunnustatud elektroonilist piimamõõtmisvahendit, mis on viimase 12 kuu jooksul JKK poolt volitatud isiku

poolt kontrollitud;

3. kaalu, mis on akrediteeritud laboris kalibreeritud või taadeldud viimase 24 kuu jooksul. Nimetatud ajavahemik võib olla pikem, kui kalibreerimis- või taatlustunnistusel on näidatud järgmise kalibreerimise/taatlemise aeg. Kasutada võib kaalu, mille kalibreerimisel saadud mõõtmisviga ei ületa 0,2 kg.

Alates 1. juunist 2006 on Jõudluskontrolli

Keskusel kohustus (vastavalt Veterinaar- ja Toiduameti 31. mai 2005 ettekirjutusele) lõpetada jõudluskontroll karjades, kus kontroll-lüpsil ei kasutata lubatud mõõtmisvahendit.

Palume kõigil loomapidajatel jälgida seda, et kasutatavad piimameetrid ja kaalud oleksid õigeaegselt kontrollitud.

JKK sai ICARi eritempli

Kahes eelmises JKK Sõnumite numbris on olnud võimalus lugeda ICARi eritemplist ja sellest, kuidas Jõudluskontrolli Keskus eritempli kasutamise õigust on taotlenud. JKK jaoks lõppes eritempli taotlemine 9. juunil Kuopios toimunud 35. ICARi kongressil, kui ICARi juhatuse ettepanekul kinnitas ICARi üldkogu otsuse, mis andis Eestile õiguse eritemplit kasutada. Lisaks Eestile sai eritempli kasutamise õiguse ka Poola. Kahjuks ei tunnistanud Leedu jõudluskontrolli süsteemi eritempli vääriliseks.

JKK võib nüüdsest kõikidel oma trükistel kasutada ICARi eritemplit. ICAR on vastu võtnud otsuse, et Eesti oli viimane riik, kes taotles eritemplit seniste reeglite kohaselt. Siiani kehtinud korra puudus oli see, et jõudluskontrolli süsteemi hinnati ainult taotlemisel ning edaspidine ülevaatus puudus. Ja järjest avalikumalt tunnistati, et uutel eritemplit omavatel riikidel on tihti parem ja usaldusväärsem süsteem, kui varem eritempli saanud riikidel. Uue korra kohaselt auditeeritakse riigi jõudluskontrolli igal kolmandal aastal. Seega peavad kõik eritemplit omavad riigid taotlema ICARilt oma jõudluskontrolliorganisatsiooni uuesti hindamist lähema kolme aasta jooksul. Eesti jaoks tähendab muudatus seda, et olles viimane eritempli saanud riik, antakse meile uus hinnang 2009. aastal. Uue korra eeliseks on see, et eritemplit omavad riigid on võrdselt heal tasemel.

Kokkuvõttes võin pärast kogu ICARi eritempli taotlemise protsessi kinnitada, et Eestis toimiv jõudluskontroll on heal ja usaldusväärasel tasemel.

Täna veelkord kõiki, kes on panustanud jõudluskontrolli süsteemi arendamisse!

Kaivo Ilves
Direktor

Uuendused lüpsikarja geneetilises hindamises

Maikuus avaldatud lüpsikarja hindamistulemustega põhjalikumal tutvumisel märkab lugeja kahte uuendust.

- Kõikidel holsteini tõugu pullidel on nüüdsest välimikutunnuste aretusväärtused Eesti skaalal.

- Esmakordselt on esitatud pullide järjestus üldindeksi alusel.

Lehmade välimikutunnuste lineaarse hindamise andmeid on sihipäraselt kogutud ja salvestatud 1990ndate aastate algusest. Välimikutunnuste geneetiline hindamine toimub Eestis järjepidevalt alates 1997. a kevadest. Erinevalt jõudlustunnustest ja udara tervise tunnustest puudus meil aga praeguseni välimikutunnuste rahvusvaheline võrdlus.

Sobiv andmestik Interbulli rahvusvahelises hindamises osalemiseks on meil kasutada alates 1999. aastast, kui Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu (ETKÜ) võttis kasutusele WHFF (Ülemaailmne Holstein-Friisi Föderatsioon) välimikutunnuste definitsioonid ja hindamise põhimõtted. Selle ajani toimus välimikutunnuste lineaarne hindamine valikuliselt, hinnates holsteini tõu esimese laktatsiooni lehmadest eelkõige testpullide tütreid. Rahvusvahelise hindamise nõudeks on karja kõikide esimese laktatsiooni lehmade lineaarne hindamine.

Tänaolev andmestik võimaldas teostada rahvusvaheliseks hindamiseks vajalikud geneetilise hindamise usaldusväärsuse ja stabiilsuse testid. Testhindamise läbisime edukalt ja praeguseks on meie koduleheküljel avaldatud viimase (mai 2006) rahvusvahelise hindamise ametlikud tulemused Eestis kasutatud holsteini tõugu pullide kohta. Sõltumata

riigist või riikidest, kus pull hinnati, on tema välimikutunnuste aretusväärtus avaldatud Eesti skaalal ja seega on kõik pullid omavahel vahetult võrreldavad. Edukas algus holsteini tõugu pullide välimikutunnuste rahvusvahelisel hindamisel on positiivseks stiimuliks ka eesti punast tõugu pullide rahvusvahelise testhindamise algatamiseks.

Senisest aktuaalsem on meie osalemine välimiku Interbulli hindamises ka seetõttu, et esmakordselt avaldatud üldindeksi saame arvutada ainult nendele pullidele, kellel lisaks jõudluse ja udara tervise aretusväärtusele on ka välimiku aretusväärtus Eesti skaalal. Üldindeks SKAV on erinevaid aretustunnuseid ühendav looma geneetilisest võimekusest ühe numbrina väljendav suhteline kogualetusväärtus. SKAV moodustati eesmärgiga väärtustada loomi, kelle järglased on eakaaslastega võrreldes kõrgema elupäevatoodanguga kauem karjaspüüvad lehmad. Eesti punase tõu puhul saame SKAVi avaldada Eestis hinnatud pullidele. Eesti holsteini tõu puhul saame SKAVi avaldada lisaks Eestis hinnatud pullidele ka kõikidele teistele holsteini tõugu pullidele Interbulli hindamistulemuste alusel. Senised jõudluse, välimiku ja udara tervise üldaretusväärtused jäävad valikukriteeriumiks ka edaspidi, kuid loodetavasti kujuneb üldindeks SKAV põhiliseks aretuslooma valimise kriteeriumiks.

Usume, et kõrge SKAViga aretuslooma kasutamine on tulus aretajale ja tõhus viis aretuseesmärkide saavutamiseks.

Mart Uba
Biomeetria sektori juhataja

Veiste põlvnemine

Jõudluskontrolli Keskuse andmebaasis on üle 2,37 miljoni veise andmed. Suurema osa nendest moodustavad praeguse karja esivanemad. Vanemate lehmade andmed pärinevad 1960-70ndatest aastatest, mil Eestimaal hakati jõudluskontrolli arvutusi teostama elektronarvutitel. Tollaste arvutite enda ja andmekandjate ebapiisavate mälumahtude tõttu on need andmed kohati lünklikud, kuid me täiendame neid säilinud ja aretusühistu poolt kontrollitud lehmakaartide põhjal. Sellega tegeleb JKK põlvnemisandmete peaspetsialist. Eeskätt täiendame ja korrastame suuretoodanguliste lehmade ja nende eellaste andmeid. Viimasel ajal oleme asunud uurima, milliseid huvitavaid andmeid saab suuremahulisest andmebaasist välja võtta.

Kõige suurema järglaskonnaga veiste isa on JKK andmebaasi andmeil pull **Jaco** (25841) 32 616 järglasega, kellest 16 217 on emasloomad. Talle järgneb **Profil** (25965) 27 725 järglasega. Tegelik järglaste arv on kindlasti veidi suurem, kuna JKKl pole täpseid andmeid karjade kohta, kus jõudluskontrolli ei tehta.

Kui nüüd vaadata sama asja lehmade osas, siis kõige rohkem järglasi tõi ilmale kaua aega karjas püsinud Estonia OÜ lehm Emi (EE 732945), kelle 17 poegimisest sündis 16 elusvasikat, neist 8 lehm- ja 8 pullvasikat.

Kui lehmade isadepoolne põlvnemine läheb kas kohe või eelnevates põlvkondades välismaale, siis nende emad on enamasti kohalikku päritolu, sest emasloomi on imporditud vähe. Huvipakkuv on vaadelda lehmade põlvnemist nõu puhtast emasliini pidi: lehma, tema tütreid, tütrtütreid jne. Selles osas on kõige arvukama järglaskonnaga 10.08.1974. a sündinud Väandra Katsesovhoosi lehm **Lõigu** (inv.nr. 1381). Temal on JKK andmebaasi põhjal olnud 10 järgmise põlvkonna vältel 224 lehmjärglast. Lõigu tegelik lehmjärglaste arv võib olla veel suurem, sest meile on seni teada vaid 1 tema tütar (10.12.1978. a sündinud Leegu). Leegul oli 6 poegimisest 6 tüdart, mis ilmselt panigi aluse suurele järglaskonnale. Praegusel ajal on meie andmeil karjas 80 Leegu järglast, neist enamik Selja OÜs ja

Piistaoja Katsetalus (mõlemad tekkinud Vändra Katsesovhoosi baasil), kuid neid on sattunud veel mujalegi (Peri POÜsse, Soone Farm OÜsse, üksikuid on ka väiketaludes). Vanimana neist lüpsab ainsana veel 3. põlvest elusolev Lesta (EE 310763 sünd. 22.12.1994. a) Ants Roosilehe karjas. Seni noorim ja ainus 10. põlvkonna esindaja sündis 02.03.2006. a Peri POÜs. Lõigu eelpoolnimetatud tütar Leegu 2 tütrest said pulliemad. Leegu tütar Liiga lüpsis 1987. a viiendal laktatsioonil 10 011 kg piima ja oli emaks kolmele EHF pullile: Granaadile (24922), Geegile (24760) ja Vuntsile (25595) ning tütrele Liirele, kes neljandal laktatsioonil andis 11 296 kg piima. Leegu teine tütar Leina lüpsis viiendal laktatsioonil 10 078 kg ja oli emaks samuti kolmele pullile: Feinerile (25084), Feinile (24697) ja Einole (24519). Neist viiel pullil on meie andmebaasis kokku 188 otsest lehmjärglast (Feineril järglasi pole). Seega võime öelda, et Lõigu on olnud esiemaks sadadele Eesti lehmadele.

Arvukuselt järgmine on Estonia OÜ lehma **Naksi** (inv.nr. 927 sünd. 21.10.1971. a) "perefond", kus on teada 209 lehmjärglast 9 põlvkonnast. Ilmselt võib temagi tegelik järglaskond olla suurem, sest teada on 2 tütar, kuid oma 12 eluaasta jooksul võis tal neid olla rohkem. Nii nende kui ka teiste lehmade järglaskond võib olla veelgi suurem seetõttu, et enne taasiseseisvumist toimus aktiivne tõuloomade müük ida poole ja järglasi võib neil olla ka endise Nõukogude Liidu avarustes.

Suurim teadaolev põlvkondade arv - 12 - on Estonia OÜs 04.03.1968. a sündinud lehmale **Maile** (inv.nr. 3592). Temal on JKK andmetel 12 põlvkonna vältel olnud 200 lehmjärglast. Neid lehmi, kel on teada 11 põlvkonda, on 8 ja 10 põlvkonda on teada 51-l.

Mõnda huvitavat võib leida ka senise tipplehma **Rallu** (EE 1207309) põlvnemises, kelle käes oli juunikuuni Eesti 305-päevase piimatoodangu rekord 15 783 kg. Rallu esiema Rässu on pärit kunagisest Harju rajooni "Rahva Võidu" kolhoosist ning on sündinud 22.06.1978. a. Kui Lõuna-Eesti majandid hakkasid üle minema holsteini karjale, osteti üks tema tütre tütardest Põlva kolhoosi. Üks Rässu järgmise põlvkonna esindaja sattus Hiiumaale Tõnu Kapteini karja. Viimane müüs pärast jõudluskontrolli lõpetamist osa loomi Uusaja Tiidule ning Rässu "pere" vanim elusolev esindaja ongi seal. Sama lehma 2 tütar müüdi aga Adoranna OÜle, kus nad "tootsid" lihavesiseid. Põlva Agro OÜ karjas on aga mitmeid Rallu emapoolseid sugulasi, kes on samuti hakkama saanud märkimisväärt toodangutega, sh Rallu poolõde (EE 1203035) – 14 084 kg.

Inno Maasikas

Jõudluskontrolli andmetöötlusosakonna juhataja

35. ICARi kongress

Seekordne ICARi kongress toimus 4. - 10. juunil Soome Vabariigis Kuopios. Kongress koosnes erinevatest seminaridest: INTERBULLi seminar, ICARi laborite seminar, FAO-ICARi seminar, ICARi seminar. Jõudluskontrolli Keskuse esindajad võtsid sel aastal osa kolmest seminarist.

Interbulli koosolek koosnes kahest osast: teaduslikust seminarist ja nn ärikoosolekust. Ärikoosolekul esitati Interbulli Keskuse aastaaruanne ja ülevaade edasistest plaanidest. Oluliseks teemaks oli rahvusvahelise hindamise läbiviimise korraldamine. Jõuti kokkuleppele, et nelja korralise hindamise asemel toimub edaspidi kolm korralist hindamist ja testhindamisi on endiselt kaks. Uus hindamise graafik hakkab kehtima 2007. a augustis.

Teise olulise teemana käsitleti sigivustunnuste rahvusvahelise hindamise temaatikat. Erinevates maades kasutatavate

aretustunnuste paljususe tõttu on tunnuste grupeerimine ja hindamise valimine osutunud oodatust keerukamaks. Sigivustunnuste kavandatud testhindamine loodetakse probleemidest hoolimata läbi viia käesoleva aasta septembris.

Teaduslikul seminaril esitatud ettekanded võib tinglikult jagada järgmiselt: 1) sigivustunnuste hindamine; 2) ühine geneetiline hindamine Taani, Rootsi ja Soome andmetega (nn Põhjamaade mudel); 3) arengud erinevate maade rahvuslikus hindamises ja hindamistulemuste avaldamise temaatika; 4) hindamisprogrammide edasiarendamine.

ICARi laborite seminaril esinesid nii ICARi kui ka Rahvusvahelise Piimatööstuste Laboratooriumide Kontrolli Keskuse (CECA LAIT) poolt valitud esinejad.

Anti ülevaade ICARi laboratooriumite arengustaadiumitest aastatel 1994-2006 ja käsitleti tuleviku perspektiive. Rääkides tulevikust, rõhutati laboratooriumide kvaliteedisüsteemi sertifitseerimise vajadust. Sertifikaat oleks kehtiv 3 aasta jooksul ja sertifitseeritud laboratooriumidest moodustuks võrk, kus omavahel vahetatakse informatsiooni, korraldatakse väljaõpet ja auditeerimist ning võetakse osa ringtestidest.

Tähtsustati protseduurireeglitele vastavat piimaproovide analüüsimeetodit. Kui varasematel aegadel tuli ühel laborandil analüüsida päevas 20-40 piimaproovi, siis kaasajal teeb üks automaatne piimaanalüsaator 500 proovi tunnis, määrates ühest proovist 6-8 piima kvaliteedinäitajat. See omakorda paneb laboratooriumile suure vastutuse analüsaatorite määramise täpsuse osas. Tulevikus peaks ICAR võimaldama paremat infovahetust laboratooriumide vahel, kasutades uusi tehnoloogiaid.

ICARi seminar jagunes teemade alusel erinevateks sessioonideks. Plenaaristungil andsid kongressi korraldajad ülevaate Soome põllumajandusest ja tõuaretusest. Järgnevatel sessioonidel räägiti lehmade tervisetunnuste parandamisest jõudluskontrolli ja geneetilise hindamise abil, uutest võimalustest piimaveiste jõudluskontrollis (täiustatud arvutusmeetodid, töövahendid), uute tehnoloogiate kasutuselevõttust jõudluskontrollis ja põllumajandusloomade identifitseerimisest. Ettekanded olid ka söötmisest ning lammaste, kitsede ja pühvlite jõudluskontrollist. Ühel sessioonil tutvustasid tootjad oma piimatootjale suunatud tootearendust ning uuringuid.

Toimus ka ICARi üldkogu, kus kinnitati uuendused rahvusvahelistes jõudluskontrolli eeskirjades, ICARi põhikirjas ning valiti ICARi juhatuse uued liikmed. ICARi presidendiks sai Neil Petreny Kanadast.

Lisaks toimunud seminaridele külastasid osavõtjad Peltosalms asuvat põllumajanduskooli. Kooli juures esitleti Soomes kasvatatavaid piimatõuge (ääršir, holstein, lääne-soome ja ida-soome maatõug). Kongressil esitatud ettekanded võib leida aadressil: www.icar.org/kuopio_presentations.htm

Tähelepanu!

Suvekuudel jõuab JKK laborisse rohkem riknenud piimaproove. Kui proovid ei ole korralikult segatud, siis kuumade ilmade tõttu proovid riknevad. Rõhutame, et on väga oluline proovid 30 minutit pärast lüpsi läbi loksutada ning säilitada temperatuuril +2°C - +6°C.

Selle aasta sügisel saab paljudel jõudlusandmete kogujatel läbi tunnistuse kehtivusaeg. Uusi tunnistusi saab taotleda alates oktoobrist. Uue tunnistuse saamiseks tuleb läbida jõudluskontrollialaseid teadmisi kontrolliv test, mille viib läbi maakonna zootehnik-peaspetsialist.

Sigade andmetes esinevate vigade vähenemine

	2003 I kv	2004 I kv	2005 I kv	2006 I kv
Tõulisus	1670	244	204	100
Kahtlane isa	106	45	23	1
Kahtlane sünniaeg	504	153	107	96

Tööjuubelid

01.08.2006 Jelena Pellijeff - 25
01.08.2006 Riina Tomusk - 25
03.09.2006 Aarne Põlluäär - 5
23.09.2006 Kaivo Ilves - 10

Seakasvatajate poolt enim vaadatud trükised

Seakasvatajate poolt enim vaadatud kodulehe trükised I poolaastal 2006

Päringud:

1. Paaride valik
2. Nooremiste aktuaalsed J_SAVid
3. Tartu KSJ kultide aktuaalsed aretusväärtused, v.a testkuldid
4. Tartu KSJ testkultide aktuaalsed aretusväärtused
5. Tartu KSJ aktiivsete kultide efektiivsus
6. Noorkultide aktuaalsed J_SAVid
7. Tartu seemendusjaama aktuaalsed aretusväärtused
8. Nooremiste aktuaalsed V_SAVid
9. Kultide tütarde keskmised pesakonna suurused
10. Kultide järglaste keskmised testiandmed

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste ja kitsede
jõudluskontrolli alane
nõustamine 738 7738

Sigade jõudluskontrolli alane
nõustamine 738 7765

Kõrvamärkide müük 738 7762

Järvamaa klienditeenindaja 738 7751

Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-,
Jõgeva-, Valga-, Võrumaa
klienditeenindaja 738 7752

Lääne-, Põlva-, Rapla-,
Tartu- ja Viljandimaa
klienditeenindaja 738 7753

Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa
klienditeenindaja 738 7754

Põlvnemisandmed (veised) 738 7756

Geneetiline hindamine
(veised) 738 7731

Geneetiline hindamine (sead) 738 7735

Raamatupidamine 738 7700

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu

Tel. 738 7726

Faks 738 7724

Piimameetrite testimine 738 7722

Piimaproovide vastuvõtt 738 7721

Piimaringid 738 7726

Vissi konkursid

15. juunil 2006 toimus Upal Saarte Viss, kus osales 14 loomaomanikku 43 loomaga. Eesti maatõu Vissiks sai Jaan Kiideri lehm Blondi. Holsteini tõu Vissi tiitli pälvis Jaan Kesküla lehm Dolly. Punase tõu Vissi tiitli pälvis Valjala POÜ lehm Trulla, kes valiti ka Saarte Vissiks. JKK tunnustab kõiki osalejaid ning võimaldab neil kasutada programmi Vissuke täispaketti tasuta käesoleva aasta juulikuust kuni detsembri lõpuni.

20. juunil toimus Ülenurmel eesti punase tõu Viss 2006, kus osales 13 loomaomanikku 54 loomaga. Tiitli pälvis AS Tartu Agro lehm Tess. JKK autasustas ka sel aastal esmaspoeiginud grupi võitjate omanikke. Esmaspoeiginud grupi kolm auhinnalist kohta pälvisid AS Tartu Agro lehmad: I koha Kanni, II koha Bella ja III koha Kaare.

Seminar seakasvatajatele

9. – 10. novembril 2006 korraldab Jõudluskontrolli Keskus seminari “Tarkusi seakasvatajale”, kus esinevad erinevate ettekannetega teadlased Eesti Maaülikoolist ja Eesti Tõusigade Aretusühistust. Seminar toimub Pärnus Strand Hotellis ning seminarist osavõtt on tasuline. Täpsem informatsioon seminarile registreerimise kohta ilmub augustis.

Muhedat

Gorilla, lõvi ja kana vaidlevad, kes neist on kõige tugevam. “Kõik taganevad, kui ma vastu oma rinda trummi löön,” ütleb gorilla. “Kõik põgenevad, kui ma mõiratan,” ütleb lõvi selle peale. “Te ei suuda ettegi kujutada seda meedia tähelepanu, kui ma kasvõi korra aevastan,” ütleb kana.

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjola	Västriku 2b; Tallinn	tel 655 7250	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2; Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27; Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10; Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla; Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2; Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30; Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1; Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86; Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6; Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10; Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215; Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19; Valga	tel 764 2995	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4; Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11; Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	R 10.00-13.00

Hea klient!

Kas Jõudluskontrolli Keskus on monopoolne ettevõtte või mitte? Sellele küsimusele vastates võib pikalt keerutada ja lõplik vastus sõltub paljuski vastaja isiklikust arvamusest ja sõnaosavusest. Tõsi on aga see, et Jõudluskontrolli Keskusele on Eestis tegutsevad aretus-organisatsioonid olnud eelkõige koostööpartnerid. Minus tekkis segadus, kui lugesin ajakirjast „Tõuloomakasvatus 2/2006“, et Jõudluskontrolli Keskus tekitab sigade aretuses sektorisisest konkurentsi. Olen ikka arvanud, et aretus ja jõudluskontroll on omavahel nii seotud, et üks ei saa teiseta. Sellest tulenevalt olen aretajates näinud konkurentide asemel koostööpartnereid, mistõttu tekitas see jutt konkurentsist minus suuri vastuolusid ja isegi pisut pahameelt.

Õnneks oli ka minul koos paljude aretajatega võimalus osaleda Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu (ETKÜ) poolt korraldatud Euroopa Holsteini ja Punasekirju Holsteini Konföderatsiooni liikmesorganisatsioonide juhtidele mõeldud seminaril, mis oli igati hästi korraldatud. Pärast seminari jõudsime kolleegidega arutades ühisele arusaamisele: „ETKÜ seadis lati kõrgele järgmiste seminaride korraldajatele.“

Jõudluskontrolli Keskus ei ole ETKÜs näinud konkurenti, vaid koostööpartnerit, kes sunnib meid ikka ja jälle rohkem pingutama. Ausalt öeldes oleme Jõudluskontrolli Keskuses ennast aretus-organisatsioonidega võrrelnud ja üritanud vähemalt samaväärsed või mõnes osas ka pisut paremad olla.

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**Lihaveisekasvatataja
Vissuke**

Jõudluskontrolli Keskusel on koostöös Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu ja Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsiga valmimas internetirakendus, mis võimaldab lihaveisekasvatatajatel igal ajal sündmusi registreerida ja saada ülevaadet karja olukorrast. Aretajate huvides võimaldab süsteem lisaks farmi majandamisele ka kõigi kasutajate andmete õigeaegset koondamist kesksesse andmebaasi. Lihaveisekasvatatajale annab uus süsteem võimaluse igal ajal ja igas internetiga varustatud arvutis näha ning täiendada oma karja andmeid keskses (Jõudluskontrolli Keskuse) andmebaasis.

Andmevahetus pihuarvutiga

Jõudluskontrolli Keskus arendab Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu klassifitseerijate töö lihtsustamiseks mõeldud tarkvara, mis võimaldab loomade lineaarse hindamise tulemused sisestada hindamise käigus pihuarvutisse ja sealt hiljem andmebaasi eksportida. Arendustöö tulemusena peaks andmete edastamine olema kiirem, täpsem ja mugavam. Lisaks loodab Jõudluskontrolli Keskus saada kogemuse, kuivõrd on analoogset lahendust võimalik tulevikus laiemalt kasutada.

**Seminar “Tarkusi
seakasvatatajale”**

9. – 10. novembril 2006 korraldab Jõudluskontrolli Keskus Pärnus Strand hotellis seminari seakasvatatajatele. Sigade käitumist ja heaolu, emiste võõrutusjärgset kurnatust, põrsaste kõhulahtisuse põhjuseid, sealiha kvaliteeti, lihakehade hindamist ja muid teemasid käsitlevad teadlased Eesti Maaülikoolist ja Eesti Tõusigade Aretusühistust. Seminarist osavõtt on tasuline ning vajalik on eelnev registreerimine.

**Muudatused loomakaitse-
seaduses**

Alates 1. jaanuarist 2007 hakkavad kehtima muudatused loomakaitse-seaduses. Muudatuste kohaselt ei kohaldata loomakaitse-seaduses vedamise kohta sätestatud nõudeid üksiku looma vedamise või looma mitteärilisel eesmärgil vedamise korral juhul, kui loomaga on kaasas loomapidaja, kes vedamise ajal tagab looma tervise ja heaolu. Nimetatud erandid annavad loomapidajale võimaluse lihtsustada looma veoga seotud igapäevatoiminguid. Vedamine toimub mitteärilisel eesmärgil, kui vedamise eesmärk ei ole saada majanduslikku kasu. Ärilisel eesmärgil vedamisega on tegemist juhul, kui looma veetakse eesmärgiga teda müüa või vahetada või loomast muul viisil tulu saada.

Muudatuste kohaselt tuleb üle 8 tunni kestva veo puhul teekonnaplaan koostada ja kohalikule järelevalveasutusele esitada vaid kabjaliste, veiste, lammaste, kitsede ja sigade vedamisel.

5. jaanuarist 2007 hakkavad Euroopa Liidu territooriumil kehtima uued nõuded loomade veole, mida teostatakse ärilisel eesmärgil. Tulenevalt Euroopa Nõukogu määrusest nr 1/2005 rakenduvad lisakohustused ja nõuded vedajatele ja veoga kokku puutuvatele isikutele. Täpsem informatsioon Veterinaar- ja Toiduameti koduleheküljel: www.vet.agri.ee.

Lüpsirobot Eestis

Septembrist on Eestis töötamas esimene lüpsirobot. Kuna lüpsiroboti puhul ei ole kontroll-lüpsid ajalisel korrapärasel, siis on toodangute arvutamine tavapärastest meetoditest erinev. Õnneks on toodangute arvutamiseks olemas meetodid ka lüpsiroboteid kasutatavatele karjadele ning koostöös teiste maade jõudluskontrolli organisatsioonidega on Jõudluskontrolli Keskus juurutamas Eesti jaoks sobivat meetodit.

Kõrgetoodanguliste karjade uuslüksiperiood ja lehmade tiinestumine

Eelmise kuu infolehes käsitlesime sigimisprobleeme kõrgetoodangulistel lehmadel. Käesoleva analüüsi eesmärgiks on uurida, kuidas mõjutab lehmade toodang uuslüksiperioodi ja tiinestuvust Eestis. Esialgne oletus oli, et kõrgematoodangulistel lehmadel on uuslüksiperiood pikem ja nende tiinestamiseks läheb vaja rohkem seemendusi. 2005. aasta andmete põhjal sai välja valitud karjad, kus lehmade arv aasta lõpul oli sada või enam. Selliseid karju oli kokku 240. Vaatluse alla sai võetud neis karjades 2005. a toimunud poegimised, neile eelnenud seemendused ja 305-päevaste laktatsioonide toodangud. Analüüsiti vaid neid lehmaid, kel oli kindlalt teada tiinestava seemenduse aeg. Seejärel sai kindlaks tehtud karjade keskmine seemenduste arv ühe täiskasvanud lehma kohta. Analüüsides on välja jäetud need karjad, mille poegimiste puhul oli teada vähem kui 50% tiinestavaid seemendusi, neid oli 25 (ilmselt kasutati neis palju käest- või vabapaaritusi või ei olnud seemendusandmed korralikult esitatud). Lehmad said jaotatud gruppidesse vastavalt 1000 kilogrammisele erinevusele 305-päevase laktatsiooni toodangus. Kõigepealt on karjad jaotatud kahte gruppi: esimesse need, kus kontroll-aasta piimatoodang oli üle 8000 kg lehma kohta (20 karja) ja teise ülejäänud 195 karja.

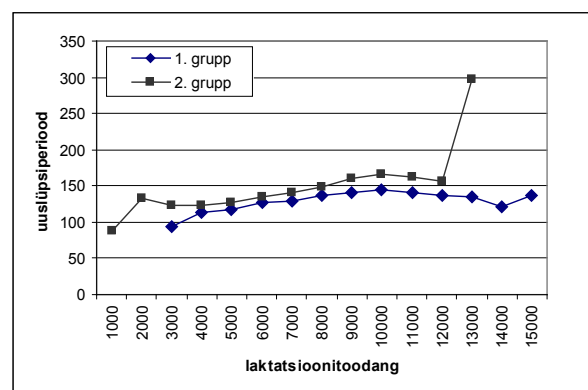
Tabel 1 ning graafikud 1 ja 2 näitavad, milline oli nende lehmade uuslüksiperiood ja tiinestumiseks vajalike seemenduste arv vastavalt toodangule.

Mõlemale grupile on iseloomulik, et kuni toodanguni 11 000 kg lehma kohta uuslüksiperiood järjest pikeneb, kuid alates 11 000-st hakkab hoopis veidi langema. Tiinestumiseks vajalike seemenduste arv tõuseb mõlemas grupis samuti kuni toodanguni 11 000 kg, siis kõrgematoodangulistest karjades langeb, kuid madalamatoodangulistest tõuseb järsult. Väga suuri järeldusi on siin veel vara teha, sest 2. grupis on üle 11 000 kg toodanguga lehmade arv väike.

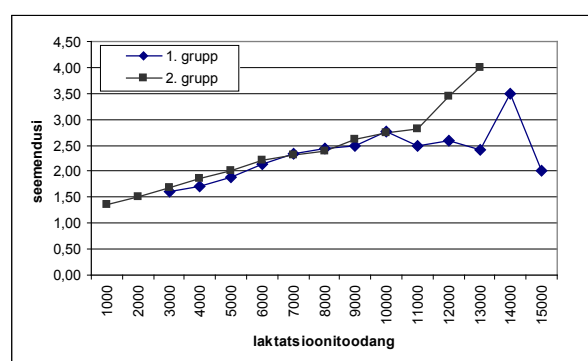
Tabel 1. Karjade võrdlus, kus aastalehmi üle 99 ning toodang alla või üle 8000 kg

305-p. lakt. min	305-p. lakt. max	Lehmi 1. grupp	Lehmi 2. grupp	Uuslüksiperiood 1. grupp	Uuslüksiperiood 2. grupp	Seemendusi 1. grupp	Seemendusi 2. grupp
1000	1999		23		88		1,35
2000	2999		215		133		1,52
3000	3999	31	1571	94	123	1,61	1,69
4000	4999	109	5804	113	124	1,70	1,86
5000	5999	444	10595	118	127	1,89	2,01
6000	6999	1105	10828	127	135	2,13	2,20
7000	7999	1548	7070	129	141	2,34	2,32
8000	8999	1394	3174	137	149	2,43	2,40
9000	9999	941	1004	141	160	2,50	2,62
10 000	10 999	482	258	144	167	2,76	2,75
11 000	11 999	200	50	140	162	2,49	2,82
12 000	12 999	96	9	136	156	2,58	3,44
13 000	13 999	29	2	134	297	2,41	4,00
14 000	14 999	4		121		3,50	
15 000	15 999	2		137		2,00	
305-p. lakt. (kg)		7981	6473				
kokku / keskm.		6385	40 603	132	134	2,34	2,13

Graafik 1. Uuslüksiperioodi pikkus 1. ja 2. grupis

Graafik 2. Seemenduskordade arv 1. ja 2. grupis

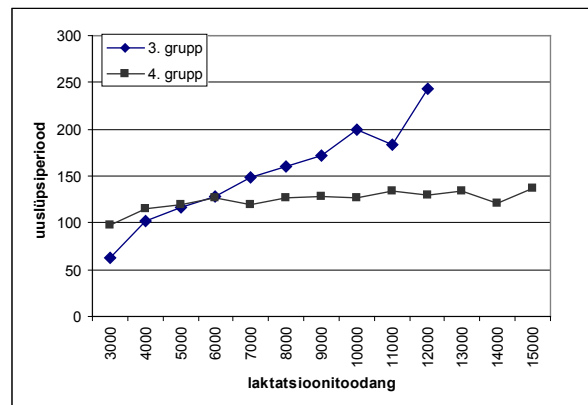

Järgnevalt sai vaadeldud karju, kus keskmine toodang oli vähemalt 8000 kg lehma kohta. Keskmine seemenduste arv lehma kohta kõikus neis 1,47-st 3,34-ni. Selgelt eristusid neli karja, kus seemenduste arv lehma kohta oli üle kolme, sest n.ö tagant järgmisel karjal oli keskmine seemenduste arv 2,55. Seetõttu said keskmise uuslüksiperioodi pikkuse ja seemenduste arvu analüüsida 305-päevase laktatsiooni toodangu sõltuvuse kohta tehtud kahe grupi kohta eraldi. 3. grupis oli keskmine seemenduste arv lehma kohta üle kolme ja 4. grupis 1,47 - 2,55.

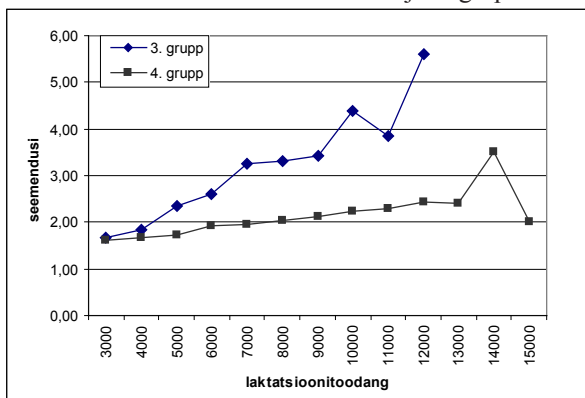
Võrdlustulemused on tabelis 2.

Graafikutelt 3 ja 4 on hästi näha, kuidas 3. grupi kuuluvatel karjadel pikeneb lehmade 305-päevase toodangu tõustes uuslüksiperiood ja suureneb tiinestumiseks vajalike seemenduste arv. Karjades, kus tiinestumiseks kulub alla kolme seemenduse lehma kohta, on uuslüksiperiood stabiilne ja ei sõltu eriti toodangust. Seemenduskordade arv tõuseb mõlema grupi karjades, kuid 3. grupis palju järsemalt.

Graafik 3. Uuslüksiperioodi pikkus 3. ja 4. grupis

Graafik 4. Seemenduskordade arv 3. ja 4. grupis

Tabel 2. Karjade võrdlus, kus seemendusi lehma kohta üle või alla kolme ning toodang üle 8000 kg

305-p. lakt. min	305-p. lakt. max	Lehmi 3. grupp	Lehmi 4. grupp	Uuslõpsi-periood 3. grupp	Uuslõpsi-periood 4. grupp	Seemendusi 3. grupp	Seemendusi 4. grupp
3000	3999	3	28	63	98	1,67	1,61
4000	4999	18	91	102	115	1,83	1,67
5000	5999	111	333	116	119	2,34	1,74
6000	6999	330	775	128	126	2,60	1,93
7000	7999	457	1091	149	120	3,26	1,95
8000	8999	422	972	160	127	3,30	2,05
9000	9999	273	668	172	128	3,42	2,12
10 000	10 999	114	368	199	127	4,39	2,25
11 000	11 999	27	173	184	134	3,85	2,28
12 000	12 999	5	91	243	130	5,60	2,42
13 000	13 999		29		134		2,41
14 000	14 999		4		121		3,50
15 000	15 999		2		137		2,00
305-p. lakt. (kg)		7981	8140				
kokku / keskm.		1760	4625	153	125	3,19	2,02

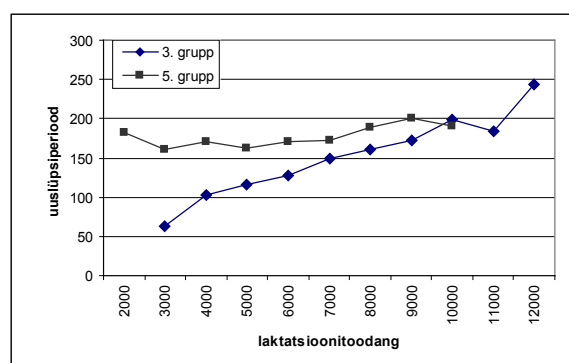
Seejärel sai võrreldud 3. grupi karju karjadega, kus aastalehmi oli samuti vähemalt sada, keskmine aastatoodang oli alla 8000 kg lehma kohta, aga seemendusi lehma kohta oli samuti üle kolme. Selliseid karju oli seitse (grupp 5). Lehmade keskmine 305-päevase laktatsiooni toodang oli neis 5950 kg piima. Graafikute 5 ja 6 on näha, et viimastes on uuslõpsi-periood reeglina pikem, kuid stabiilsem ja ei sõltu nii palju toodangust kui kõrgema toodanguga karjades. Tiinestamiseks vajalike seemenduste arv tõuseb aga mõlemas grupis koos toodangu tõusuga.

Selliseid analüüse on võimalik teha ka üksikkarjade kohta eraldi, erinevate aastate kohta, jaotada kari toodangu järgi gruppidesse jne. Analüüsi soovi korral palume võtta ühendust telefonil 738 7757.

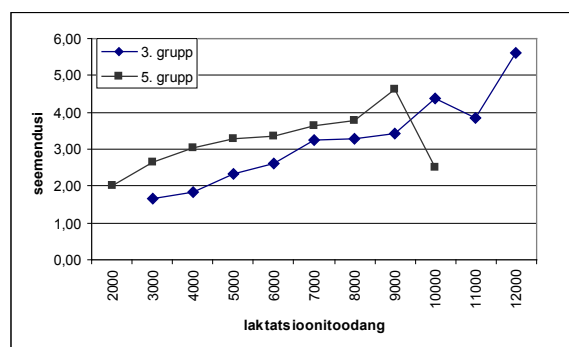
Tabel 3. Karjade võrdlus, kus seemendusi lehma kohta üle kolme ning toodang üle või alla 8000 kg

305-p. lakt. min	305-p. lakt. max	Lehmi 3. grupp	Lehmi 5. grupp	Uuslõpsi-periood 3. grupp	Uuslõpsi-periood 5. grupp	Seemendusi 3. grupp	Seemendusi 5. grupp
2000	2999		5		182		2,00
3000	3999	3	38	63	160	1,67	2,66
4000	4999	18	181	102	171	1,83	3,03
5000	5999	111	292	116	163	2,34	3,29
6000	6999	330	262	128	171	2,60	3,34
7000	7999	457	133	149	172	3,26	3,62
8000	8999	422	41	160	189	3,30	3,78
9000	9999	273	8	172	200	3,42	4,63
10 000	10 999	114	2	199	190	4,39	2,50
11 000	11 999	27		184		3,85	
12 000	12 999	5		243		5,60	
305-p. lakt. (kg)		7981	5950				
keskm.		1760	962	153	169	3,19	3,31

Graafik 5. Uuslõpsi-perioodi pikkus 3. ja 5. grupis

Graafik 6. Seemenduskordade arv 3. ja 5. grupis

Inno Maasikas
Jõudluskontrolli andmetöötlusosakonna juhataja

Tähelepanu!

Peagi saab paljudel jõudlusandmete kogujatel läbi tunnistuse kehtivusaeg. Uusi tunnistusi saab taotleda alates oktoobrist. Uue tunnistuse saamiseks tuleb taas sooritada jõudluskontrollialaseid teadmisi kontrolliv test, mille viib läbi maakonna zootehnik-peaspetsialist. Teadmiste värskendamiseks on kasulik läbi vaadata “Piimaveiste jõudluskontrolli käsiraamat”, mille täiendatud versiooni on võimalik saada JKK kodulehelt või maakonna zootehnik-peaspetsialistilt. Teavet testi sooritamise aja kohta saab oma maakonna zootehnik-peaspetsialistilt.

Külmaga muutub kõrvamärkide materjal hapramaks ning puruneb kergemini. Seetõttu palume ostetud kõrvamärke enne märgistamist hoida soojemas ruumis. Külmas hoitud kõrvamärkide kõrvapanekul võib märgi teravikuga osa puruneda ning märgistamine ebaõnnestuda.

Suurima 305-päevase laktatsiooni toodanguga lehmad 2006. aasta III kvartalis

Tööjuubelid

04.10.2006 Helle Koka – 30
08.10.2006 Irina Niinepuu – 15
02.12.2006 Evi Prins – 10
16.12.2006 Mae Uri – 25

Eesti punane

Lehma nr	Nimi	Omanik	Lakt. nr	Piima kg	Rasva kg	Rasva %	Valku kg	Valgu %
1327649	Silla	Põlva Agro OÜ	3	13543	480.7	3.55	439.4	3.24
2276618		Tartu Agro AS	2	13390	546.7	4.08	452.5	3.38
542619	Riisa	Põlva Agro OÜ	5	13363	492.0	3.68	444.3	3.32

Eesti holstein

1207316	Viira	Põlva Agro OÜ	3	16438	548.6	3.34	529.2	3.22
1206616	Linnu	Põlva Agro OÜ	3	16369	660.0	4.03	541.0	3.31
549612	Ralli	Põlva Agro OÜ	5	16299	578.2	3.55	485.1	2.98

Eesti maakari

2679846	Lusy	Salme POÜ	2	8020	303.4	3.78	245.4	3.06
1611366	Naaskel	Erman Ülle	4	7884	300.1	3.81	271.5	3.44
281592	Tulla-Kari	TÜ Mereranna PÜ	6	7825	350.2	4.48	267.6	3.42

www.jkkkeskus.ee
keskus@jkkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094
Tel 738 7700
Faks 738 7702

Erinevate tõugude populaarseimad kuldid vahemikus 01.01.2006 – 01.09.2006

Kuldi nimi	Registrinumber	Tõug	Seemenduste arv	Farmide arv
Baltus	1212-105-04	L	557	27
Andante	703-674-04	L	392	27
Klokker	223-758-04	Y	369	26
Admiral	223-759-04	Y	353	24
Micro	223-829-04	P	472	22
Magnet	223-1008-05	P	450	22
Geraldo	223-971-04	HxP	386	20
Gregori	223-972-05	HxP	372	23
Bim	703-290-03	DxL	308	20
Qyram	703-188-05	DxL	297	16

Piimaveiste ja kitsede jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga-, Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru, Pärnu-, Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7700

Holsteini tõu Viss 2006

18. augustil toimus Luigel eesti holsteini tõu Viss 2006, kus osales 19 loomaomanikku 69 loomaga. Tiitli pälvis AS Tartu Agro lehm Juuni. JKK autasustas ka sel aastal esmaspoeginud grupi võitjate omanikke. Esmaspoeginud grupi auhinnalised kohad pälvisid: I koha AS Tartu Agro lehm Freia, II koha AS Tartu Agro lehm Piisa ja III koha Aravete Tartu OÜ lehm Pupi.

Muhedat

Kaks matkajat jõuavad karjamaale, kus satuvad silmitsi tigeda pulliga.

“Küll on hea, et ma täna endale jooksukingad jalga panin,” arutleb üks matkajatest.

“Mis vahet seal on, pull on sinust ju ikka kiirem,” vastab teine.

“Seda küll, aga nii olen ma vähemalt sinust kiirem.”

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel.	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Västriku 2b, Tallinn	tel 655 7250	qsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	qsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		qsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	qsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääna küla, Paide vald	tel 385 0286	qsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	qsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	qsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	qsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	qsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	qsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	qsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	qsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19, Valga	tel 764 1754	qsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Aini Maalmeister	Vabaduse plats 4, Viljandi	tel 433 3713	qsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	qsm 520 6231	R 10.00-13.00 *

* Muutub vastuvõtuaeg Võrumaa kontoris! Alates 1. novembrist on Võrumaa kontoris vastuvõtt teisipäeviti 10.00-13.00